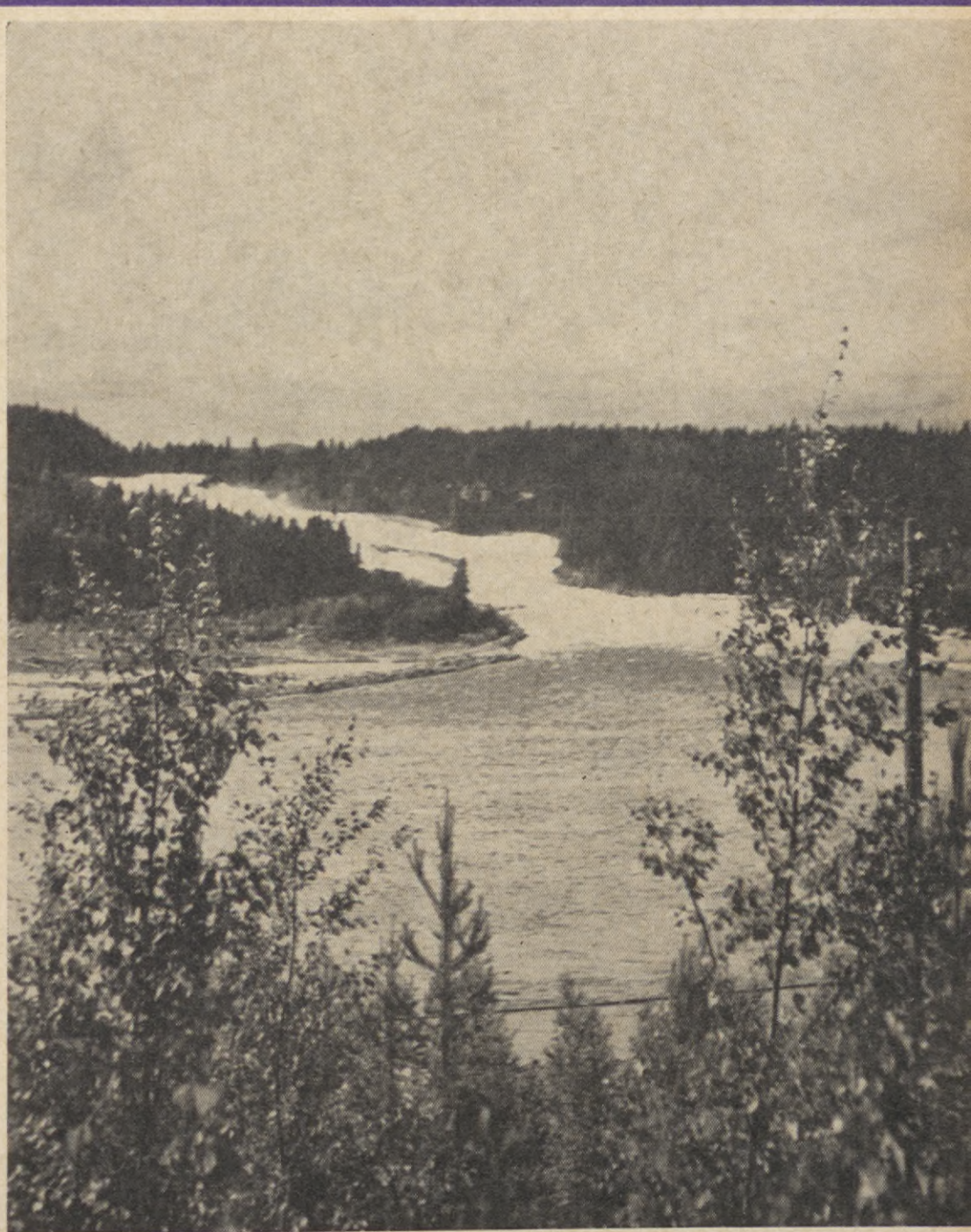

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Status

nr 9

okt.-nov. 1961

pris 1 krona

NYBYGGNADER UPP TILL 90.000 TONS DW
KLASSNINGAR - REPARATIONER

KOCKUMS

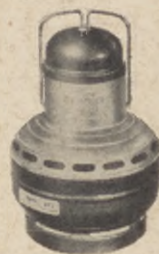
MEKANISKA VERKSTADS AB · MALMÖ

Original
SIEVERT gasolkök

- Tänder genast. Brinner i alla väder. En fyllning gas räcker 3-4 veckor.
- Idealiskt i sportstugan, i båten och på bilresan.

Säljes i järnaffärer och välsorterade sportaffärer

AB MAX SIEVERT

Doktorn och pensionerna

Socialförsäkringskommitténs nya giv — särskilt ifråga om förslag till graderade förtidspensioner — intar fråga om rehabilitering, hur man på bästa sätt ska försöka utnyttja och ta vara på den förmåga till arbetsinsats pensionären har, en central plats. Det är en sund och riktig linje. Mycken olust i det sociala arbetet — för att inte tala om ekonomiska förluster för den enskilda människan och samhället — kan förebyggas om arbetsvård och socialförsäkringsförmåner länkas ihop på ett naturligt sätt. När man ska utforma de praktiska reglerna är det emellertid inte så lätt. Det blir fråga om prövning — att bedöma behov och förmåner — och detta är inte alltid så angenämt. Varken för den prövade eller den som ska ha hand om prövningen.

Prövningen enligt det nya pensionsystemet kommer att ställa stora krav på samarbetsviljan. När man talar om pensionsbehov är det naturligtvis främst fråga om den som ska ha pension, men det som är avgörande är doktors ord. Doktorn ska skriva intyg. Detta gäller också de nya förtidspensionerna, men här har nu tagits upp nya faktorer i bedömningen. Utredningsmännen har utgått ifrån att "ett renodlat medicinskt invalidbegrepp" inte kan tillämpas inom den allmänna pensioneringen. Rehabiliteringen — i vad mån möjligheter att återställa arbetsförmågan helt eller delvis föreligger — har tagits med i själva konstruktionen av det nya invalidbegreppet. Det slutgiltiga avgörandet om pensionering kommer först sedan man försökt att genom olika arbetsvårdsåtgärder göra individen försörjningsduglig. Härvid kommer andra faktorer än rent medicinska med i

bedömningen, bl. a. ska hänsyn tas till arbetsinkomsten före invaliditeten inträde och vad vederbörande kan tänkas uppnå i inkomst efter genomgången arbetsvård.

Vilken ställning får doktorn i denna vidare bedömning? Här ska tydligen flera än han ha sitt ord med vid avgörandet — det gäller ju inte bara en rent medicinsk bedömning. I en artikel i *Svenska Dagbladet* tar dr Gustaf Myhrman upp frågan om läkarens dagsaktuella situation, när det gäller socialförsäkringsärenden. Det är inte direkt några berömande ord han riktar till de ansvariga för Socialförsäkringskommitténs sammansättning:

Hur är det möjligt, att det hos ett socialt begåvat folk som vårt kan inträffa att nya förslag till förtidspension utformas utan att någon läkare deltar i kommittéarbetet som ledamot eller sakkunnig? Och likväl kommer sannolikt vartenda förtidspensioneringsfall i framtiden liksom hittills att kräva läkares medverkan och innefatta så svåra avgöranden som gradering av arbetsförmåga och bedömning av dess prognos.

Nu när läkarnas medverkan är nödvändig i praktiskt taget vartenda socialförsäkringsärende, borde det vara självklart att de också får vara med vid försäkringsvillkorens utformning, framhåller dr Myhrman.

Till dessa citerade synpunkter vill vi framhålla, att av dr Myhrmans artikel i övrigt framgår inte att han intar en allmänt negativ inställning till försäkringsmässigt utformade bestämmelser — han erkänner till fullo den sociala försäkrings idé. Därmed får emellertid

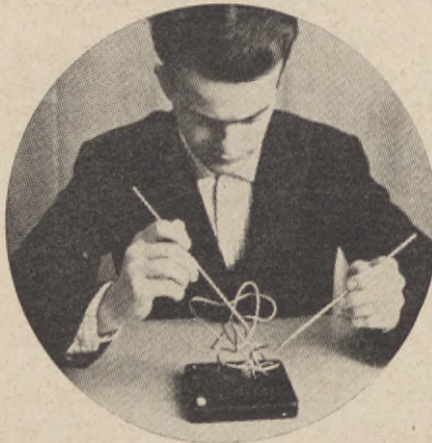
inte förstås att det skulle vara utslutet att kritisera utformningen av olika försäkringsåtgärder.

För vår del är det angeläget understryka, att det vore mycket olyckligt om man i själva inkörsporet till det nya pensionsystemet fastnar i ett inbördes ställningskrig mellan olika intresseparter. Den bredare bedömningsgrund — som här i korthet antytts — förutsätter ju ett arbetsteam, där läkaren givetvis intar en central plats — men han är inte "allenastyrande". I den nya organisationsformen för sjukförsäkringen och pensionerna kommer lokalt sett pensionsärendena att i stor utsträckning behandlas inom de s. k. *pensionsdelegationerna* inom sjukvårdskassorna. I en sådan delegation ska finnas två läkare: kassans förtroendeläkare och en läkare utsedd av medicinalstyrelsen. Vidare förutsättes bl. a. att tjänsteman hos länsarbetsnämnd deltagar i pensionsdelegation, när det är fråga om ärenden, som berör rehabiliteringsfrågor och arbetsmarknadsförhållanden osv.

Till grund för bedömning av invaliditeten ska alltså — liksom tidigare — finnas ett läkarutlåtande. Socialförsäkringskommittén föreslår att läkarutlåtandet för ansökan om pension ska få en ny utformning. Riksförsäkringsverket får göra upp ett nytt formulär i samråd med medicinalstyrelsen. Kommittén framhåller emellertid att "det inte torde vara lämpligt att den intygsutfärdande läkaren liksom nu är fallet i utlåtandet uttalar sig i frågan om storleken av nedsättningen av vederbörandes arbetsförmåga. Denna fråga är icke endast av medicinsk natur och den intygsutfärdande läkaren torde ofta ha otill-

heter en ny broschyr arbetsmarknadsstyrelsen ger ut för att sprida kännedom om de handikappade som arbetskraftstillgång. I texten redogöres lugnt och sansat — utan överdrivna slagord — för vad som innefattas i begreppet arbetsvård. Vi är alla partiellt arbetsföra — ingen är fysiskt och psykiskt så väl utrustad att han passar i vilket arbete som helst. Arbetshindrets art är avgörande när man talar om partiellt arbetsföra i vanlig mening. Arbetsvårdsåtgärderna och den metodik som tillämpas förklaras i text och bild. Sist i broschyren visas ett räkneexempel: hur dyrbara socialvårdspengar omvandlas i produktiva arbetsinsatser — och skattepengar. Hela uppläggningsen av denna broschyr förtjänar ett gott betyg. Man tröttnas inte av hårdsmälta textmassor — bilderna kommer som komplement till texten där de behövs. Var och en som vill medverka själv med ett litet tillskott av eget personligt intresse kan genom den

här lilla boken lära sig åtskilligt om hur vi kan hjälpa de handikappade till sysselsättning och en känsla av egenvärde. Fullt riktigt hävdas också att "de rent humanitära vinsterna av denna verksamhet inte kan värderas i pengar". Detta är en bra information till läsaren, som fått sig en ordentlig lektion hur vi kan hjälpa också de sämst lottade till ett meningsfyllt liv.

begär arbetsmarknadsstyrelsen ökade anslag till arbetsvården: bättre personaltillgång, väsentligt ökade resurser för arbetstränings- och skyddade verkstäder för handikappade, arbetsprövning och utbildning. Då detta nya förslag kommit på redaktionsbordet just vid pressläggningen av Status, är det inte möjligt att här gå in på detaljer. Några saker bör dock i korthet understrykas.

Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsprogram är helt i takt med tiden. De nya förtidspensionerna bygger på att man i görligaste mån ska ta vara på individens egna försörjningsresurser. Först efter det att han fått försörjningsförmågan bedömd — efter rehabiliteringen — ska behovet av förtidspension slutgiltigt avgöras. Därför måste arbetsvården få resurser att ge våra förtidspensionärer och handikappade upprustning — deras arbetsförmåga ska ju enligt pensionsförslaget i görligaste mån tillvaratas. Må man besinna detta redan nu i kanslihuset då modellen till Kungl. Maj:ts statsverksproposition för 1962 görs upp.

räckligt material för bedömning av frågan. En fullständig och tillförlitlig bedömning av vederbörandes arbets- eller förvärvsförmåga torde i allmänhet förutsätta tillgång till det samlade materialet rörande såväl de medicinska som de arbetsmässiga och sociala faktorerna i varje enskilt fall".

Citatet ger i ett nötskal nykonstruktionen av invalidbegreppet. Utredningsmännens mål har varit

att smälta ihop medicinska och försörjningsmässiga faktorer — alla de komponenter som är utslagsgivande för bedömning av arbetsförmåga och pensionsbehov — i ett enda begrepp. Systemet, som ännu inte prövats, har väl både negativa och positiva sidor. Största styrkan i det nya systemet synes ligga i att man får pensioner, rehabilitering och arbetsvård i samma form. Att spalta upp medborgarna i olika pensionsgrupper med hel, halv- och en tred-

jedels pension, i pengar räknat, är förvisso ingen lätt uppgift. Det blir inte lättare av att man ska ta hänsyn till och klassificera hel eller delvis kvarstående arbetsförmåga. Doktorn har alltså skrivit sitt intyg — han har alltså skrivit en nyckelställning. Man kan medge att hans ställning blivis svårare i dagens samhälle, men förutsättningar för ett gott samarbete i det nya pensionsteamet bör finnas om alla parter bjuder till.

Sixten Hammarberg

Status RIKSORGAN FÖR SVERIGES LUNGSJUKA

Ansv. utg.: **Einar Hiller**
 Redaktör: **Sixten Hammarberg**
 Red. och Exp.: Kocksgatan 15, Stockholm
 Telefon 41 39 99 och 44 40 40
 Postadr.: Box 4149, Sthlm 4
 Ägare: De Lungsjukas Riksförbund
 Postgironr 95 00 11

Annonspriser:		Småannonser:	
Omslagets sista sida	500:—	58 mm spaltbredd 65 öre mm	
1/2-sida	400:—	90 mm spaltbredd 90 öre mm	
1/4-sida	125:—	1/8-sida	65:—

Prenumerationspris: Helår 10 kr, halvår 5:50 kr

UR INNEHÅLLET:

HJÄRTSJUKAS EFTERVÅRDSPROBLEM	6
SOCIALVÅRDAREN SOM LÅNGTIDSPLANERARE	8
"REHAB" VISAR VÄGEN	10
FLICKOR OCH SKÖNHET	13
BUSSEN OCH HÄSTEN	18
DRÖMFABRIKEN	
(En studie i Hollywood)	20
BILDKRYSS	23

OMSLAGSBILD: Storforsen, Pite älv

Invalidbedömningen är en kärnpunkt

i det nya förslaget till bl. a. förtidspensioner för invalider av olika kategorier skriver *Dagens Nyheter* i en ledare. Förslaget bygger på att rehabilitering ska gripa in och söka tillvarataga arbetsförmågan i största möjliga utsträckning. Resultatet av de samfällda arbetsvårdsåtgärderna blir avgörande för i vilken mån pensionsbehovet helt bortfaller eller om pension ska utgå helt eller delvis. Pensionens storlek beror på en serie svårpreciserade eller skälighetsbedömda variabler: på inklassningen i någon av de tre invalidgrupperna (5/6 eller 2/3 eller 1/2 av "full" arbetsförmåga), på individens "normala" inkomst före invalidiseringen, på den inkomst han gissningsvis skulle ha uppnått om han varit arbetsför till normal pensionsålder och en del annat. Det hänger alltså på hur läkare och andra inkopplade parter kan lösa berörda socialpolitiska ekvationer om individen får full, två tredjedelars eller en tredjedels förtidspension. "Själva invaliditetsbedömningen blir till sist systemets kärna och ömmaste punkt", framhåller *Dagens Nyheter* — de psykiska faktorerna är något man inte kan bortse ifrån:

Till exempel att majoriteten av invaliditeter som hämmar arbetsförmågan inte är klart kroppsliga handicap, utan psykiska besvär av ofta diffust ursprung

■ SOCIALVÅRDAREN...

Forts. fr. sid. 9

bära ett stort framsteg. Men verkligt nyttigt för samhället och individen blir inte en sådan reform om inte samtidigt det sker en mycket omfattande upprustning av rehabiliteringen och att denna kommer att utformas så att så många människor som möjligt kan komma tillbaka till produktionen och uppleva glädjen av att försörja sig själva. I denna och i en föregående artikel har jag sökt antyda hur vi måste påverka opinionsbildningen för att detta program ska kunna förverkligas så långt som möjligt.

och oklar typ; att skador av samma slag hämmar skilda personer i olika grad; att det inte går att konstruera sådana objektiva bedömningsgrunder som socialförsäkringen i övrigt egentligen kräver och att man i vår alltmer komplicerade och neurosskapande kulturmiljö måste räkna med ökade psykiska invalidiseringar och arbetshämningar av svårfixerat och svårbotat slag. Uppgiften för den som skall döma i dessa ting blir inte avundsvärd, och likställigheten för de bedömda förefaller svår att uppnå. Desto viktigare att inte skygga för problematiken, utan sträva vidare efter möjliga lösningar.

PRESS|eko

Är läkemedlen för dyra?

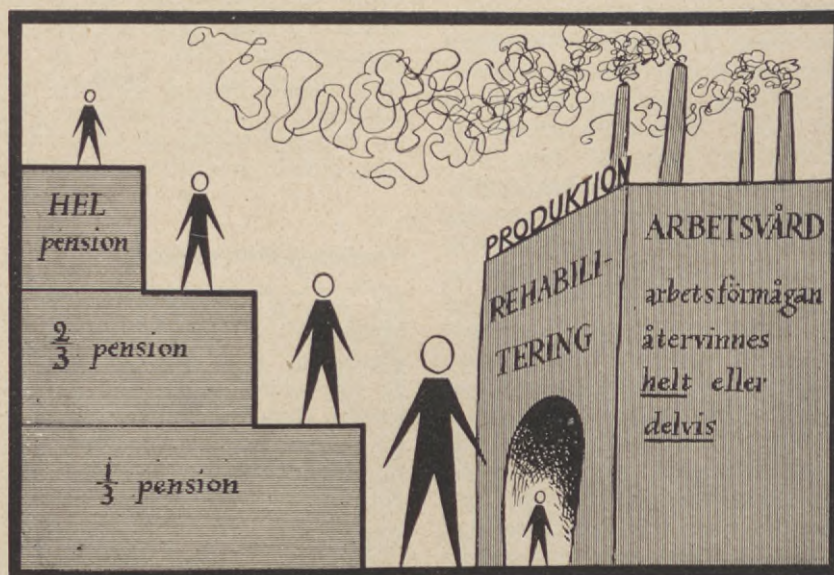
En undersökning inom läkemedelsindustrin i Amerika har kommit i rampluset genom att en stridbar senator vid namn Kefauver — ordf.

i senatens antitrustkommitté — slungat bannstrålen mot de höga läkemedelspriserna. Enl. vad *Stockholms-Tidningen* meddelar har aktionen resulterat i att tre av Amerikas största läkemedelsproducenter och deras direktörer åtalats för "konspiration" vid försäljning av undermediciner till för höga priser. *Tidningen* skriver vidare:

Senator Kefauver har under sin aktion dragit fram fakta, som visat att läkemedelstillverkarna arbetar med dubbelt så stora vinster som industrin i allmänhet. Med kännedom om det höga vinstläget inom näringslivet i USA vill det inte säga litet. Kefauver kräver omfattande kontroll av industrin, men läkarna har solidariserat sig med läkemedelsproducenterna i deras motstånd.

Det torde inte vara enbart i USA som läkemedelstillverkarna arbetar med alltför grovt tillskurna vinster anser *Stockholms-Tidningen*. Kostnadskalkylerna bakom de dyra medicinerna borde vara ett tacksamt studieobjekt för pris- och kartellnämnden.

DE HANDIKAPPADES ALTERNATIV...

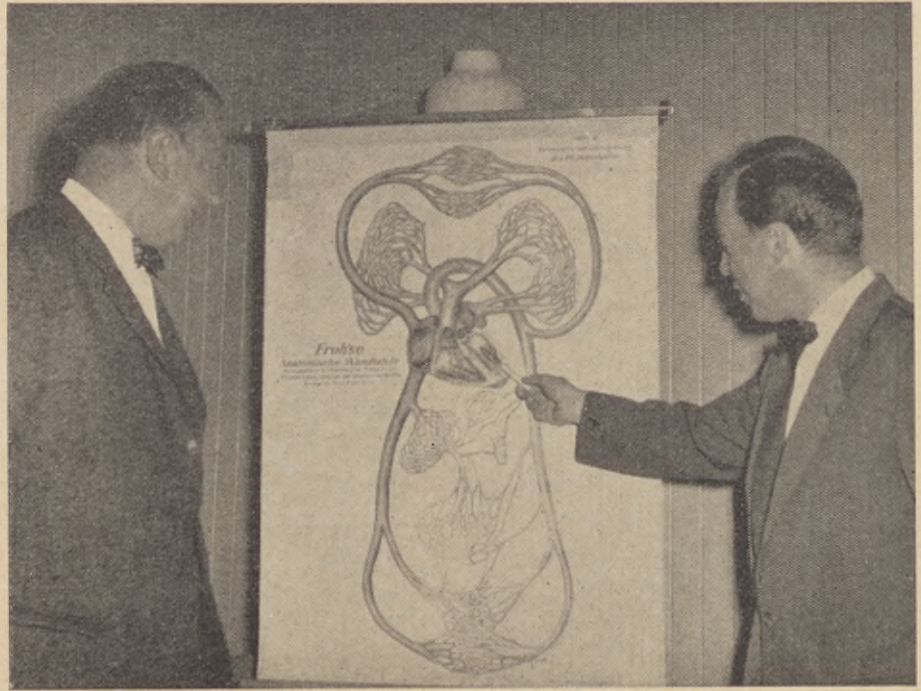

Eget arbete — så långt det går — är linjen i nya pensionerna, som graderas med hänsyn till kvarstående arbetsförmåga. Vi hoppas, att övergången mellan de olika pensionstrappstegen blir smidig och leder allt flera handikappade till normal livsföring.

Hjärtsjukas eftervårdsproblem

— AKTUELLT ÄMNE VID KURS I ÖREBRO

De lungsjukas centralorganisation i Örebro län hade tagit fasta på att De lungsjukas riksförbund ändrat sitt namn — det heter Riksförbundet för hjärt- och lungsjuka numera — vid sin sensommarkurs på Järnboås. Som huvudämne hade man tagit upp de hjärtsjukas eftervårdsproblem på kursprogrammet. För att få fackmannens syn på dessa frågor hade överläkaren vid Örebro lasarett, dr J. Philipson, inbjudits att hålla en föreläsning och kursdeltagarna kunde därför glädja sig åt en synnerligen grundlig och belysande framställning. Dr Philipsons synpunkter återgives här i starkt sammandrag. I övrigt rapporteras god stämning och gott grepp på problemen vid Örebrokursen, där ledamoten i riksförbundets representantskap, Alfred Lindahl, inledningstalade.

Överläkare J. Philipson t.h. visar Alfred Lindahl hjärtats anatomi och hur hjärtverksamheten fungerar.

Hjärtats kapacitet

Inledningsvis gav dr Philipson sina åhörare en instruktiv lektion i hjärtats anatomi. Hjärtat har förmågan att öka kapaciteten ganska avsevärt och på många olika sätt. Enkelt uttryckt räknar man med att hjärtat i genomsnitt "pumpar" fyra liter blod i minuten. En mycket vältränad människa har förmågan att öka sin hjärtkapacitet högst avsevärt. Ett sådant fenomen som löparen Dan Waern har en pulsfrekvens på mellan fyrtio och femtio slag i minuten — går han upp för en trappa ökar inte hans pulsfrekvens något nämnvärt. Går någon av oss "vanliga" upp för samma trappa skulle vi få en pulsfrekvens av etthundra-trettio till etthundrafyrtio slag i minuten. Vi har inte den kondition och den träning och anpassning till ansträngning en topptrimmad idrottsman har. Detta ger en uppfattning om vilka möjligheter hjärtat har om det utsätts för en ansträngning och hur det kan anpassa

sig i olika situationer. För den vanliga människan, som inte har någon nämnvärd kondition, där reagerar hjärtat mycket snabbt med ökad pulsfrekvens. Man mäter ju också konditionen och arbetskapaciteten hos människor på sjukhusen genom att låta dem cykla på s.k. testcykel eller genom att utföra vissa arbeten.

Vanliga hjärtsjukdomar

En vanlig hjärtsjukdom är s.k. klaffel, dvs. förändringar i klappapparaten. Om hjärtklaffarna t.ex. är hopvuxna så att det är trångt mellan dem har blodet svårigheter att passera på normalt sätt. Hjärtat får då svårare att "pumpa" blodet. När patienten ska gå uppför en trappa blir det en uppdämning av blodet, den trånga klaffen orkar bara släppa igenom kanske fyra till fem liter i minuten, då kroppen normalt har behov av ca tio liter i minuten. Syret räcker inte till för att underhålla muskulaturen till ett ar-

bete och det gör vederbörande invalidiserad.

Den vanligaste sjukdomen i hjärtat är den s.k. kranskärlsjukdomen. En förändring i kranskärlet ger sig tillkänna i en fettkultur, en förändring av den glatta silikonväggen, vilket gör att det blir en förträngning på artärerna. Blodet får då till en början inte så stor skillnad, men undan för undan, då förändringarna blir mer utpräglade, får blodet svårare att rinna fram genom kärlen och framför allt vid ansträngning så får inte muskulaturen den syrsättning, som den är i behov av. Till slut kanske den blir tilltäppt och då inträder vad man kallar för en propp. En sådan propp innebär att den del av hjärtat, som försörjs av det blodkärlet den går under, blir död vävnad, som tas ur muskulaturen. Vissa delar av muskeln kan dö, vissa delar kan bli sämre syrsatt. Principiellt säger man att man får blodpropp i hjärtat, då en del av hjärtmuskulaturen "tas ut". Sedan blir

det läkning, en bindvävsomvandling, som blir vad vi kallar ett ärr i hjärtmuskulaturen och därav följer sämre funktion. Men delar av hjärtmuskulaturen kan falla bort utan att det behöver bli mera allvarliga inskränkningar i hjärtats funktion. Men tar "propparna" för stora områden av hjärtat inträder en betydande invalidisering. En annan vanlig hjärtsjukdom är högt blodtryck, som innebär att hjärtat får pumpa mot ett ökat motstånd, då kärlen av olika anledningar dras ihop på ett onormalt sätt.

Likartade symtom på hjärt- och lungsjukdom

Symtomen på hjärt- och lungsjukdomar kan vara likartade. Andfåddhet är symtom på både hjärt- och lungsjukdom. Även hosta är tecken på båda slagen av sjukdomar. Detta innebär i korthet signaler om att blodet inte kan syrsättas lika normalt som vanligt. Blåfärgning av läppar, naglar och öron är vanliga tecken, men denna färgning behöver inte alltid innebära lung- eller hjärtsjukdom — det kan också vara fråga om t. ex. pigmentförändringar eller biverkningar av vissa mediciner.

Några sjukdomsorsaker

Tyvärr finns det ganska små möjligheter för hjärtpatienterna att rehabilitera sig sedan de lämnat sjukhuset — de lämnas åt sig själva att ordna med lämpligt arbete. Även akuta hjärtskador är i behov av viss träning. Ofta är patienten skrämdd av sin sjukdom — varje gång kärlekskramp känns i bröstet tas som tecken på en "ny blodpropp". Rörelse är viktig — man ska inte "sitta still" och anse sig invalidiserad utan försöka känna sig för och arbeta i så stor utsträckning det går. Den ökade frekvensen av kranskärslsjukdomar beror säkerligen i viss mån på vår ökade standard, ökat bilåkande och överkonsumtion av föda. De och fettämnenas betydelse på åderförkalkningen, om mättade och omättade fetter, får inte förbises i detta sammanhang. Viktigast torde emellertid vår födoämneskonsumtion i största allmänhet vara: vi konsumerar alldeles för mycket kalorier mot vad vi egentligen behöver. Anmärkningsvärt är att t. ex. lantarbetare och lantbrukare — som

man tidigare trodde var "ett friskt släkte" — ofta har kranskärslsjukdom. Är det motoriseringen inom jordbruket — den ökade användningen av traktorer, som medför att man sitter mycket — som inverkar här? Det fysiska arbetet har minskat, men konsumtionen av smör, ost och skinkor är säkerligen inte mindre nu än tidigare.

Behov av eftervård och arbetsvård

Hjärt- och kärslsjukdomar är den sjukdomsorsak de flesta dör av. Många äldre bidrar till den höga dödsiffran, men skrämmande är att verksamma människor i åldern fyrtio till sextio år så snabbt rycks bort på grund av åderförkalkningssjukdom och blodtryckssjukdom. Men de inte bara rycks bort — de blir också invalidiserade. För en grovarbetare, som får en blodpropp i hjärtat, kan det bli mycket svårt att försörja sig i samma yrke i fortsättningen. För en människa i hans situation är det få möjligheter att er-hålla ett lättare arbete, när han kommit upp i femtioårsåldern. Rehabiliteringen är ett svårt kapitel. Vi har ju också ett klientel med svåra hjärtskador, som kommer in på sjukhuset i dåligt skick med stora bensvullnader, lungorna överfyllda med vätska etc. — de kan bli tvungna att sitta så väl dag som natt för att kunna hålla cirkulationen i gång till en början. Efter en vecka eller fjorton dagar har de blivit så pass mycket bättre att de kan ligga igen och kommer snart på benen. Efter fjorton dagar måste man på grund av platsbristen skriva ut vederbörande — redan innan hjärtats muskulatur hunnit hämta sig och arbeta någorlunda tillfredställande.

*

Med detta ville dr Philipson understryka att behovet av konvalescentvård — rehabilitering och arbetsvård — är stort också för de hjärtsjuka. Särskilt gäller det de svårast hjärtskadade. Det borde finnas bättre möjligheter än att som nu oftast sker "att åka skytteltrafik ut och in på sjukhusen". Om det genom att skapa en organisatorisk enhet för de båda sjukdomsgrupperna hjärt- och lungsjuka blir möjligt att få differentierande vård- och rehabiliteringsmöjligheter, är detta att hälsa med tillfredställelse, ansåg dr Philipson.

■ FLICKOR OCH...

Forts. fr. sid. 13

vägar inte ledde till drömpalats och prinsar. Det är gott och väl om många av dem kunnat återvända till sina föräldrar med heder och ära i behåll.

Ungdomsbrottsligheten ökar och det talar om ligachefer i tonåren och tuffa raggarbrudar i det oändliga. Men nog är det för mycket begärt att en 15—16-åring som inte trampat ut barnskorna än ska kunna se klart på världen. Hennes livserfarenhet kan inte räcka i det fallet. Det enda hon vet är att det är jättekul att vara så snygg och att en stor regissör väntar om hörnet med ett filmkontrakt klart för underskrift.

*

Verkligheten har föga med dessa rosendrömmar att göra. Vi förfasar oss över starkt sminkade tonårsflickor som hänger utanför biograferna. Hur ska vi kunna veta att de går och väntar på att bli upptäckta för en misstävling. Och vi hör från sakkunnigt håll ideliga uttalanden om hur vi ska kunna stoppa ungdomsbrottsligheten, skingra de vildaste elementen och återföra de unga till hemmens lugna vär. Med ett ord hur vi ska föra in de unga flickorna på en normal lycklig tillvaro.

*

Kanske vi skulle börja med misstävlingarna, det kan hända att det är de som är upphovet till en del svårigheter. Så långt som att de borde uteslutas helt kan vi nog inte hoppas på, men låt oss sätta en åldersgräns vid åtminstone 18 år.

Dra inte fram de minderåriga i ramp-ljuset, verkan kanske inte blir den vi tror. Nog mätte det väl finnas andra sätt för tonårsflickor att bli populära på, än att väljas till misser. Snälla organisationer, försök med några andra sorters tävlingar.

Välj bland idrottsflickor, eller kora skolans trumfess i matte eller litteratur. Tag ut någon som kan bli fröken Musica, eller en tonåring som kan laga läcker hushållskost med bravur. Och priset måste väl inte alltid bli en Amerikaresa eller ett smycke.

Det finns böcker i vackra band, underbara handarbeten, nyttosaker, det finns ting för de sportintresserade. Motiven är många.

Men låt oss sluta med denna förevisning av skolflickor i olika sammanhang. Våra tonåringar har sin charm, det vill ingen bestrida, men trots ögontusch och uppsatt hår är de inte på länge vuxna nog att spela med på livets estrad, inte ens i en misstävling.

I förra numret behandlade fil. dr Paul Lindblom frågan "Socialvårdarens arbetsvillkor". Här utvecklar han tankgångarna vidare. Arbetsmetodik och långtidsplanering heter två av grundstenarna i vårt sociala välfärdssyfte. En modern socialvård måste "vara öppen åt alla håll" — helhetsbedömningen av hjälpbehov och hjälpmöjligheter kräver kontakt med många instanser. Kanhända behöver den moderne socialvårdaren också en "filosofi", en principiell åskådning — i varje fall är det viktigt att ta vara på de resurser den hjälpsökande själv har samt att han beredes möjlighet att aktivt medverka i sin rehabilitering.

God vilja — och samarbetsvilja — kan man sätta som signatur för den här arbetsgruppen vid statens arbetsklirik.

Socialvårdaren som långtidsplanerare

Det brukar vara populärt att göra upp förteckningar över alla goda egenskaper som skilda kategorier av yrkesutövare behöver ha. Det är inte svårt att göra en lång sådan lista för vad man fordrar av en socialarbetare. Schematiskt kan man säga att det krävs både omfattande kunskaper om hur samhället fungerar, främst om den invecklade sociallagstiftningen, men också om en rad olika institutioner i samhället och vid sidan av detta behöver socialarbetaren ha en utvecklad förmåga att handskas med människor.

Redan detta ger en vid ram och det är naturligt om vissa socialarbetare är mera framstående som administratörer än som kuratorer och rådgivare medan andra har sin styrka i det personliga arbetet. Men i allmänhet fordras det mycket på båda områdena. Vi kan hoppas att det i framtiden ska bli möjligt att genomföra vissa förenklingar inom lagstiftningen. Särskilt våra socialförsäkringar är idag så komplicerade att inte ens specialisterna alltid kan svara på alla frågor om hur bestämmelserna ska tolkas i enskil-

da fall och vanliga människor har mycket svårt att exakt ta reda på vilka förmåner de har rätt till.

En viss samordning har kommit till stånd och utredningsarbete pågår som syftar till att denna samordning ska föras längre — ändå undrar man om det inte skulle behövas ett betydligt radikalare grepp så att det sociala arbetet inte blev så belastat av att socialvårdare måste ägna en oproportionerligt lång tid till rena administrationsgöromål.

På den personliga sidan kan ingen förenkling ske. Tärtom, här arbetar vi idag i allmänhet med för grova metoder och det går bara långsamt att öka intresset för att något nytt ska komma till här. Visserligen finns det inom enskilda områden — till exempel vid några av de familjerådgivningsbyråer som har organiserats under 50-talet — arbetsmetoder som är acceptabla också om man har höga krav. Men det är önskvärt att detta inte ska vara

något som undantagsvis förekommer utan det ska genomsyra hela socialvården.

Socialinstituten har numera ett särskilt ämne som heter Social metodik och administration och man vill på detta sätt ge stort utrymme för undervisning om arbetsmetoder. Svårigheterna att genomföra detta program är betydande. Det är i och för sig svårt att inom ramen för en teoretisk undervisning behandla praktiska arbetsmetoder och svårigheterna accentueras i ganska hög grad genom att det fortfarande finns så få praktikplatser där de studerande får omsätta sina lärdomar och får en handledning som godtar de psykologiska överväganden som undervisningen i social metodik bygger på.

Vad det gäller så snart det är fråga om ett mera komplicerat hjälpbehov är att försöka planera på längre sikt för den hjälpsökande. Detta måste vara den självklara målsättningen och den måste accepteras av den som vänder sig till socialvården.

Här möter vi den första svårig-

heten. Det är mycket vanligt att människor är medvetna om att de har ett akut hjälpbehov — särskilt när detta är av ekonomisk art — men det är inte lika naturligt att konstatera att de tillfälliga svårigheterna inte alla gånger är av så övergående natur utan har att göra med något som berör en persons hela livssituation.

Socialarbetaren kan inte tvinga sig på en person som kommer för att få hjälp i en konkret fråga och förutsätta att vederbörande utan vidare går med på att ta upp en diskussion om andra problem, problem som han eller hon inte alls tycker har att göra med den sak som har gjorts att man har tagit kontakt med socialvården.

Vad socialarbetaren kan göra är att i största allmänhet visa sitt intresse att hjälpa och uppträda så att förtroende skapas. Under ett vänligt och intresserat samtal kring den konkreta frågan kan det vara möjligt att antyda att det kanske finns annat som också behövde diskuteras och på detta sätt kan samtalet otvunget gå över till de större och mera svårlösta problemen.

Om vi nu tänker oss att klienten inser att hans svårigheter är av den arten att det är nödvändigt att göra en plan på längre sikt så finns det alltså förutsättningar för att diskutera en sådan plan. Den planen ska göras upp i samråd med den hjälp-sökande och han ska aktivt delta i diskussionerna. Detta låter fullständigt självklart — ändå är det så att man mycket ofta syndar mot denna grundläggande princip. Också när man för övrigt arbetar på ett modernt sätt — kanske har ett team som består av läkare, psykolog och socialarbetare — är det mycket vanligt att klienten skjuts åt sidan, inte får vara med om diskussionerna utan ställs inför ett fullbordat faktum — som han kanske inte alls vill acceptera och som han kanske inte heller har anledning att acceptera.

I England, där man har på vissa håll kommit längre än hos oss med rehabiliteringsarbete, brukar man göra på det mycket vettiga sättet att man låter klienten vara "ordförande" under diskussionen om

planläggningen. Det är ju honom det gäller och låter man honom aktivt delta har man också garantier för att han verkligen helhjärtat kommer att satsa på den lösning som man kommer fram till.

Men jag har svårt för att tänka mig att alla svenska läkare och socialarbetare ska vara villiga att arbeta på det sättet. Det finns många patriarkaliska drag kvar inom olika vårdområden och även om det finns en stark reaktion från många håll mot detta, kommer det att dröja ganska länge innan alla resterna av det äldre systemet är borta. Delvis har det också att göra med en slentrian. Därför tror jag att man just på den här punkten skulle aktivisera opinionsbildningen, föra fram detta som ett centralt problem i rådgivnings- och rehabiliteringsarbete. Denna syn på klientens aktiva medverkan skulle då fortare tränga genom och de hjälp-sökande själva skulle våga inta en mera självständig attityd än vad de gör idag.

I Amerika talar man ofta om att socialarbetaren måste ha en "filosofi". Nu menar visserligen amerikanerna något annat med filosofi än vad vi gör — det är närmast fråga om en principiell åskådning. Men även om vi begränsar oss till detta, så skadar det nog inte att fråga sig om vi verkligen har en sådan åskådning att falla tillbaka på, om vi överhuvud bryr oss om att tänka genom vilka grundläggande principer som det sociala arbetet vilar på.

Jag ska inte gå in på hela detta invecklade problem här utan jag ska nöja mig med att slå fast en sak: en modern socialvård måste vara öppen åt olika håll. Den måste ha goda kontakter med alla människor som genom sina kunskaper och erfarenheter har möjlighet att ge råd och den måste sträva efter att i varje fall göra en sådan helhetsbedömning av hjälpbehov och hjälp-möjligheter att man verkligen tar vara på de resurser som den hjälp-sökande själv har.

Vi kan vänta inom de närmaste åren väsentlig utbyggnad av socialförsäkringarna som bland annat kommer att ge invalidpension av en helt annan storleksordning än den nuvarande. Detta kommer att inne-

Forts. å sid. 5

Många utlösrade av socialhjälpstagarna

Sjukdom och klenhet är den dominerande orsaken till att åtta personer på tusen är i behov av mera kontinuerlig socialhjälp. Det är Socialpolitiska kommittén, som i en utredning ger offentlighet åt en del belysande siffror. Av folkpensionärer, som förr utgjorde en stor del av socialhjälpstagarna, reder sig nu 99 % utan socialhjälp.

Totalkostnaderna för socialhjälp 1959 uppgick för hela landet till 150 milj. kr eller ca 2 % av de beräknade utgifterna för sociala ändamål (7 miljarder).

Socialhjälp utgör således en relativt obetydlig del av de sociala åtgärderna och torde minska ytterligare, allt eftersom planerade reformer genomförs.

Av de i undersökningen ingående hjälpfallen var 23 procent ensamstående män, 46 procent ensamstående kvinnor (28 % utan och 18 % med barn) samt 31 % makar (11 % utan och 20 % med barn).

I nära en tredjedel av samtliga fall hade socialhjälp utgått någon gång under vart och ett av de fem åren närmast före undersökningen. Hälften av hjälpmottagarna hade fått socialhjälp under minst tre av åren. Dessa fall representerar alltså ett långvarigt eller konstant hjälpbehov, medan övriga hjälpfall kan bedömas vara av tillfällig eller mera övergående natur.

Som orsak till hjälpbehovet har i nära hälften av fallen angetts akut sjukdom hos hjälpmottagaren själv eller någon familjemedlem. Otillräcklig arbetsförmåga på grund av invaliditet, hög ålder etc., har angetts i nära en tredjedel av fallen.

Ofta föreligger samtidigt flera olika anledningar till hjälpbehovet. Totalt sett har otillfredställande hälsotillstånd varit orsak till hjälpbehovet i nära 3/4 av hjälpfallen.

Sjukdom och klenhet dominerar i alla familjetyper utom bland de ensamma kvinnorna med barn.

Bland dessa är det främst nödvändigheten att ta vård om de minderåriga som skapat hjälpbehovet. Denna anledning har uppgivits i mer än hälften av de fall där socialhjälp utgått till ensamstående mödrar.

Omkring hälften av de sjuka hjälpmottagarna var inte berättigade till sjukpenning. En del av dessa var utförsäkrade. Nära en fjärdedel av de sjuka hade emellertid aldrig varit berättigade till sjukpenning, sedan den obligatoriska sjukförsäkringen genomfördes. Det rör sig här framför allt om långtidssjuka som var sjuka redan då sjukförsäkringen kom.

Sociala notiser

NORMER FÖR SOCIALHJÄLP I STOCKHOLM

Det frågas ofta "hur mycket socialhjälp en ger" och till ledning meddelas här de normer man har i Stockholms stad. Socialhjälp byggs på behovsprövningens princip — understödsbeloppen kan alltså variera med hänsyn till olika förhållanden — vilket emellertid inte hindrar att vissa generella regler tillämpas.

Familjetyp:	Månads- belopp
Ensamstående	Kr 225:—
Ensamstående med 1 barn ..	„ 300:—
Ensamstående med 2 barn ..	„ 360:—
Ensamstående med 3 barn ..	„ 410:—
Ensamstående med 4 barn ..	„ 455:—
Ensamstående med 5 barn ..	„ 495:—
Makar utan barn	„ 340:—
Makar med 1 barn	„ 405:—
Makar med 2 barn	„ 465:—
Makar med 3 barn	„ 515:—
Makar med 4 barn	„ 560:—
Makar med 5 barn	„ 600:—

Ovanstående belopp äro normalbelopp och kunna över- eller underskridas i enstaka fall och efter särskild prövning. Hyreskostnader, bidrag till bränsle—elräkningar m.m. och kostförsträkningsbidrag äro ej inräknade i beloppen.

Kostförsträkningsbidrag utbetalas med kr 45:— per månad — mot företeende av läkarintyg.

Fickpengar utbetalas med kr 60:— per månad. Gäller i huvudsak patienter vid sanatorier och konvalescenthem som beviljats fri vård genom socialvården.

400.000 personer skärmbildas i Stockholms län

En utvidgad skärmbildskontroll går man nu in för i Stockholms län. Dold tub och hjärtsjukdomar, men även sockersjuka väntas bli upptäckt vid denna jätteundersökning, som omfattar personer fylla 15 år. Det är den största undersökning av detta slag som hittills har gjorts, och den kommer att ta en tid av två—tre år, omtalar undersökningsledaren docent Stig Björkman.

Det är egentligen en vanlig skärmbildsundersökning, som ju görs med jämna mellanrum, säger docent Björkman. Ursprungligen är det ju meningen att man

Forts. å sid. 25

"REHAB" visar vägen

Med alla kongresspapperen i portföljen, något trött och omtumlad efter riksförbundets tre intensiva kongressdagar i Göteborg, stack vi in på en sidogata. Inte långt från Järntorget och Folkets hus ligger en gata, som heter Andra Långgatan 5. Där ligger i all stillhet en institution väl värd att studera i dessa dagar då frågan om rehabilitering av för-

in papper i; tunga papperspackar glider in, fast de nästan bara vidröras med fingertopparna. Det finns nämligen en sorts fitness med luft, vilket betyder att papperet blir lätt-samt att hantera. — Här ligger någonting mycket centralt i vår metodik, framhåller Järevik. Vi försöker skaffa arbetsmaskiner, som ska vara lättsamma för sjuka och handikap-

Forts. å sid. 26

Henry Järevik visar hur skärmaskinen fungerar.

tidspensionärer blivit dagsaktuellt genom det nya förslaget om graderade invalidpensioner. REHAB är namnet och det är en verkstad, som drives i Göteborgs lungsjukas centralförenings egen regi.

Föreståndare för verkstaden är Henry Järevik, tillika ordförande i centralföreningen och ledamot av riksförbundets styrelse. När vi kommer in i lokalen är Järevik just i farten med att visa en grupp besökande kongressombud hur en modern "papperstuggare" arbetar. Verkstaden har nämligen specialiserat sig på bokbinderiarbeten av olika slag. Maskinen vi tittar på är en skärmaskin, som man kan mata

FAKTA OM REHAB

	1960	Första halv- året 1961
Antal platser för klienter vid verkst.	20—30	30
Ant. sysselsatta	52	44
Till öppna marknaden	7	7
Till omskolning	2	2
Arbetstimmar	24.389	22.527
Personallöner	77.540:—	54.214:—
För hemarbete ..	2.928:—	10.226:—

REHAB är en skyddad verkstad, men som vi ser har en del av de anställda kunnat gå över till öppna marknaden. Den administrativa personalen består av föreståndare, 2 arbetsledare, 2 kontorister — tre av dessa är också aktiva inom föreningen.

metod vid hjärtundersökningar. Med de många hundra elektrokardiogram som nu dagligen tas i vårt land, skulle allt vetenskapligt arbete på de fysiologiska institutionerna vara otänkbart, om undersökningarna fortfarande skedde på det gamla sättet.

Det var 1926 som förutsättningarna för rutinmässiga elektrokardiografiska undersökningar i stor skala skapades, av Georg Kahlson, senare Thunbergs efterträdare som fysiologiprofessor i Lund, i samarbete med två andra läkare, i form av elektronrörskardiografen. Elektroförstärkningen av de svaga aktionsströmmarna har gjort det möjligt att registrera dem på ett enkelt och bekvämare sätt än med den gamla stränggalvanometern samt att bygga lätta och transportabla elektrokardiografer. Det har också visat sig, att vissa detaljer på kurvorna framträder tydligare på elektronrörskurvorna än på dem som tagits med stränggalvanometern. Nu finns det elektronrörskardiografer inte bara på alla sjukhus utan också hos många privatpraktiserande läkare och elektrokardiografen har fått en utomordentlig betydelse för den moderna diagnostiken av hjärtsjukdomar.

◇

I den moderna elektrokardiografen förstärks de svaga aktionsströmmarna på samma sätt som radioimpulserna i en radiomottagare. Strömmarna påverkar en spegelgalvanometer, en liten spegel som vrider sig när instrumentet ger utslag för strömmen. Spegeln är belyst och det är ljusreflexen från spegeln som fotograferas på ett rörligt band av ljuskänsligt papper. Kurvan har dels tidsmarkering för var tiondels sekund vågrätt, dels lodrätt markering för spänningen i millivolt (tusendels volt). I stället för de ursprungliga skålarna med för de saltvatten användande man numera överklädda metallektroder fuktade med saltvatten. Alltefter hur dessa placeras får man olika kurvor eller avdelningar.

På ett modernt elektrokardiogram ser man de taggar som man redan från Einthovens tid betecknar med bokstäver från P till T.

Hela hjärtat sammandrar sig inte på en gång. Sammandragningsim-

Forts. å sid. 19

Nu har Sven O. Bergkvist med sin tredje bok gått tredje ronden med sina utvandrare, pilgrimerna från Hösterids by i Nordars socken. Första boken hette "Fågelvägen" och den andra. "Raststället". Nu avslutas vandringen med "Gränsmarker", boken som slutgiltigt slår fast att den lilla skaran med profeten Nils Jakob Viklund i spetsen aldrig når fram till löftets land, Amerika, där de skulle besitta jorden och räkna inkomster i dollar.

BOKTT

De hade under årens lopp tagit många steg mot Amerika, men de kom aldrig dit. Utvandrarerna fastnade i industrin i det svenska kustlandet, blev skiftarbetare i pappersmasseindustrin, kooperatörer, fackföreningsfolk och egnahemsbyggare. Det blev ingen egen jord, men väl moderare anordningar i bostäderna, i industriarbetarnas kök, där "slasket" rann genom rör, rakt ner genom golvet och ut i jorden någonstans...

■ DRÖMFABRIKEN...

Forts. fr. sid. 21

pondenters insidesrapporter från livet i Hollywood.

90 procent av allt som kommer från filmbolagens reklamavdelningar är ren dikt, är ett vittnesbörd från en publicityman. När en sociolog kom till Hollywood för att göra en social kartläggning av filmindustrin, gjorde han en egendomlig upptäckt. Han undersökte tidningarnas skvallernotiser. Han bokförde vilka kvinnliga och manliga filmstjärnor som hade setts ute med varann under en viss tidsperiod. Resultatet blev kuriöst. De filmstjärnor som sades vara intresserade av varandra, tillhörde nästan alltid samma bolag. Ryktena var igångsatta och påspädda av bolagets egen reklamavdelning för att stimulera intresset kring det egna bolagets stall av filmstjärnor.

◇

Är berättelserna om filmstjärnornas utsvävande liv också till största delen ren dikt? Mycket som man läser är förvisso sant: skilsmässor, äk-

Några blev fiskare också, men ledaren själv, förre bonden Viklund, visste varken ut eller in, där han låg i en kasernsoffa och skötte tankearbetet. Han är symbolen för den utbrunna utvandrardrömmen, ligger i sin soffa, försöker slänga den stela höften över soffkanten, men det går inte, det bara knakar till och han ramlar tillbaka i sin ålderdoms yrsel. Ingen tycks ha tid med ledaren och åldermannen. Per Ersson ska gå till skiftet på fabriken och hustrun hans hanterar de moderna blanka grejerna i köket.

*

Så gick då drömmen om Amerika upp i svenskt rostfritt stål, vatten och avlopp, kooperativa och andra folkrörelser: materiellt innehåll som kom utvandringens lyckoland att blekna bort och alldeles försvinna hos den yngsta generationen, som växer fast i industrin. Därmed har Sven O. Bergkvist gått färdigt med sina utvandrare — nu väntar vi med spänning på i vilken gestalt han ska uppträda som reseledare nästa gång.

S. H.

Sven O. Bergkvist: Gränsmarker,
Tidens Förlag, pris 21:50.

tenskapsbrott, perversionser, grymhet, extravagans etc. Men filmens människor är inte ensamma om dessa synder i Amerika, snarare tvärtom. Filmvärldens äktenskapliga liv är stabilare än någon vill tro: 79 procent är gifta med samma partner som de började äktenskapet med. Skilsmässosiffran i Hollywood, 29 procent, utfaller mycket förmånligt i jämförelse med den allmänna skilsmässostatistiken för USA som år 1947 var 40 procent. Hollywoodmänniskorna tillbringar stor del av sin lediga tid med sina familjer och grubblar över var deras barn ska gå i skola. "De som påstår att Hollywood skulle utmärkas av en långt större mängd sexuella förehavanden är antingen puritanska eller okunniga om det sexuella livet på andra platser. Faktiskt lever ett stort antal Hollywoodmänniskor ett mer eller mindre normalt familjeliv", deklarerar en av de mest initierade männen i filmindustrin.

Men Hollywood gör inte några ansträngningar att frigöra sig från myten som en utsvävningarnas och erotikens hemort. Det skulle inte vara nyttigt för finanserna.

Man har sedan ganska länge vetat, att så snart en nerv, en muskel eller en cell över huvud taget är i verksamhet, så uppstår ytterst svaga, elektriska strömmar, s. k. aktionsströmmar. Man kan direkt påvisa dessa strömmar genom att förbinda båda ändarna av en nerv eller muskel med ett tillräckligt känsligt elektriskt mätinstrument. Det har emellertid också visat sig, att aktionsströmmarna leds vidare genom omgivande organ och vävnader och detta gör det möjligt att t. ex. registrera aktionsströmmarna i det arbetande hjärtat ute på huden. Aktionsströmmarna sprider sig ut över kroppsytan ungefär på samma sätt som de koncentriska ringarna på en lugn vattenyta, när en fisk slår eller man kastar en sten i vattnet. Man kan därför så att säga infånga dem med hjälp av elektroder

kunde få någon större betydelse, eftersom man redan på andra vägar fullt tillfredsställande kunde diagnostisera de olika formerna av hjärtfel.

Efter detta fick studiet av hjärtats aktionsströmmar vila tills den holländske fysiologen och sedermera nobelpristagaren Willem Einthoven 1903 förbättrade stränggalvanometern så att den kunde användas till en fotografisk registrering av aktionsströmmarna. I hans utförande

kurva — elektrokardiogrammet — vars detaljer man sedan kunde studera i lugn och ro.

Waller, som hela tiden hade bevarat sitt intresse för hjärtats aktionsströmmar, var en av de första som byggde en elektrokardiograf efter Einthovens modell. Han fann snart att en tagg på kurvan motsvarade förmakens sammandragning, en annan kamrarnas samt att avvikelser från normalkurvan motsvarade bestämda rubbningar i

Vårt eget elverk...

Vi bär ett eget elverk inom oss. Hjärtats "strömmar" kan kontrolleras och avläsas — man kan göra diagram och få en uppfattning om hjärttillståndet.

placerade på bröstet och extremiteterna.

Den förste som påvisade aktionsströmmarna i det arbetande hjärtat var den franskfödde, men i London verksamme fysiologen prof. Augustus Desiré Waller. Det var redan så tidigt som 1887 som Waller med hjälp av den tidens känsligaste elektriska instrument, kapillärelektrometern, kunde registrera de från hjärtat utgående aktionsströmmarna. Han kunde också konstatera att det förelåg mer eller mindre markerade olikheter mellan aktionsströmmarna hos friska och hjärtsjuka personer.

◇

Waller demonstrerade sin upptäckt för den tidens störste hjärtspecialist, sir James Mackenzie, men denne blev inte särskilt intresserad och kunde inte inse att upptäckten

bestod stränggalvanometern av en tråd av platina, guld eller försilvrad kvarts upphängd i ett kraftigt magnetfält. När en elektrisk ström gick genom tråden gjorde denna ett tydligt utslag som man antingen direkt kunde observera eller fotografera. Om utslagen fotograferades på en rörlig filmremsa, fick man en

hjärtverksamheten, vilka alltså kunde diagnostiseras genom elektrokardiogrammens utseende i det aktuella fallet.

◇

Många forskare har under de senaste femtio åren lagt ner mycket arbete på att tolka elektrokardiogrammens alla detaljer och fastslå

deras diagnostiska betydelse. Till följd därav kan man numera läsa ut oerhört mycket av ett elektrokardiogram, så mycket att det fordras lika mycket av specialutbildning, erfarenhet och omdöme för att helt utnyttja vad elektrokardiogrammet kan meddela om hjärtats tillstånd som för att tolka en röntgenbild. De grövre förändringarna i elektrokardiogrammet kan de flesta modernt utbildade läkare upptäcka och tyda men små detaljförändringar i kurlvan talar ett språk som endast specialisterna kan tolka, detaljer som kan varsla om ännu oupptäckta fador, skador eller svaghetstillstånd i hjärtat. Därför finns numera på alla större sjukhus speciella elektrografiläkare.

◇

Vid de första försöken med elektrokardiografen gjorde man helt enkelt så att patienten fick doppa ner händerna i ett par skålar fyllda med saltvatten, vilka med ledningar var förbundna med stränggalvanometern. En skildring av lundafysiologen, prof. Torsten Thunberg från början av 1920-talet vittnar om att upptagandet av ett elektrokardiogram på den tiden tillgick på ett helt annat sätt än vad vi nu är vana vid. "Trådarna som förbinder patientens händer med apparaten kan göras mycket långa, till och med kilometerlånga. Tack vare detta kan en sjukhuspatient undersökas med hjälp av en stränggalvanometer som kanske är uppställd på ett fysiologiskt laboratorium flera kilometer från sjukhuset. Läkarna på sjukhuset kan då besparas den tekniska utbildning som stränggalvanometerns handhavande och utnyttjande kräver. Blir det aktuellt med en hjärtundersökning, ringer man upp laboratoriet, patientens händer sätts i förbindelse med den mellan sjukhuset och laboratoriet dragna kabeln och på laboratoriet registreras sedan patientens hjärtverksamhet lika noggrant som om han hade befunnit sig i samma rum som patienten. Detta arrangemang, som först infördes i Leiden av Einthoven, har sedan några år tillämpats i Lund."

Ja, så kunde det gå till på den tiden, när stränggalvanometrarna var så ömtåliga att de var inbyggda i stadiga metallskåp och därmed stationära och innan elektrokardiografen ännu hade blivit en rutin-

Forts. å sid. 11

Vi pratar om...

FLICKOR OCH SKÖNHET

Sverige är ett land som är känt för sina skönhetsmiss: Vi har miss Sverige och miss Universum, vi korar miss i det oändliga och slösar förutom alla vackra adjektiv på dem omdömet "hon är en utmärkt ambassadör för sitt land. För inte så länge sedan hade en insändare uttryckt en förfrågan om vad dessa misser egentligen hade utträttat för storverk. Man förstår denna undran: En ambassadör betyder sändebud, diplomat. Som vi vet har dessa herrar och någon gång även damer, en mycket hög utbildning och de reser säkert inte land och rike runt för att visa sina profiler. Att tala om en god ambassadör i sammanhang med en Miss Sverige eller turistvärdinna är redan det felaktigt.

En ung dam har bestått provet som sin stads skönhetsdrottning, hon har vunnit en utlandsresa, fått en ring med diamanter och poserat i en Diorcreation. Nu finns det många skönhetsstävlingar, gemensamt för dem alla är att den utvalda missen ska posera i minimal bikini på estrader och scener, eller åka genom kortege och hyllas av mängden. Vad hyllas hon för, för hon är skön, anser de sakkunniga och därmed skulle det vara nog talat om saken, men det är det inte.

*

Leder dessa tävlingar verkligen jämt till ära och berömmelse i det långa loppet, kan de inte lika väl vara början till en utförsbacke? Flickorna blir yngre och yngre idessa tävlingar, de är inte ens 1 år. Årets Rosendrottning som kröntes med så mycken pompa och ståt var bara 15 år. En liten miss som uppträdde på Kungsträdgårdens stora scen hade fyllt 16 vårar och tusentals personer applåderade frenetiskt hennes försök att leka vuxen världsdam.

Förr i världen fanns det slavmarknad i Egypten och Arabien, där mycket unga sköna slavinnor såldes till stenrika chejker för guld och ädelstenar. Oscar Levvertin har behandlat motivet mästertligt i en av sina dikter där han säger. — Men mitt hjärtas kärlek du med allt ditt guld ej köpa kan... Vi har tydligen fått en oskyldigare form för västerländsk slavmarknad på våra strader. De unga flic-

korna är också till beskådande för den manliga publiken, men det är inte så säkert att det stannar därvid.

Det är särskilt Kungsträdgårdsspektaklet jag skulle vilja tala litet närmare om.

*

På de tysta gatorna kring Nybroplan och Normalmstorg smyger lyxåken längs gatorna på jakt efter villebråd i skymningen: Det talas om träsket. Polisrapporter kan vittna om 16-åriga gangsterdrottningar och 15-åringar som tas in på skyddshem för narkotikamissbruk: Dagligen får vi upplysningar om skolflickor som redan slagit in på vägen utför. Jazzklubbar stängs, narkotia och sprit beslagtas. Och nattpatrullen har bråda timmar efter midnatt, i trakterna kring Humlegården går tonårsflickor redlost berusade.

Och alltsammans kan ha börjat med en misstävling, ett oskyldigt exponerande av en välväxt ung söt skönhetsdrottning. En flicka som bara blivit bjuden på lyxrestaurang av en herre i den nyaste amerikanska bildmodellen.

Till flickornas försvar kan sägas att de inte är medvetna om vad de ger sig in på när de deltar i en skönhetsstävling. Vem vill inte vara vackrast i världen, eller åtminstone i sin egen stad, och snart kommer en millionär och erbjuder sitt hjärta sin hand och ett hus i Rom: Så går det ju till i följetanger och på bio.

Någon gång kan det också gå till så i verkligheten, därav den förljugna romantiken kring dessa misstävlingar. Många är kallade, få däremot utvalda, men lilla fröken Y hoppas på att hon ska vara det, från den dag hon blev korad till skönhetsmiss i bikini.

*

Nu är det tyvärr så att vi får höra talas för mycket om de som vunnit framgång och för litet om alla dem som misslyckats. Vi har hört om fotomodellen som fick prinsen och halva kungariket, men vi hör ingenting om tusentals andra flickors öden. Vi vet ingenting om alla dem som for till Hollywood och försvann i storsjungsjungeln, ingenting om deras krossade illusioner. Men vi anar att alla deras

Forts. å sid. 7

Vi lever i en föränderlig värld. Gamla ärevärdiga institutioner rasar som kort- hus och snart är det få som minns att de någonsin existerat. I år försvinner åter en institution, eller åtminstone någonting som vår föräldrageneration lärt sig att betrakta som en sådan. Under sextiotvå år har, vår och höst, katalogen från Ahlén & Holm kommit i våra brevlådor. I höst sändes den för sista gången ut, och vid årsskiftet kommer firmans postorderavdelning att ha gått till historien. En epok har därigenom gått i graven.

I alla trakter, i stugor och i baracker, från Korpilombolo till Smygehuk, har denna svenska folkets brokiga önskelista gett förgyllning åt den grå vardagsverkligheten. Tänk vad mycket fint vår skröpliga värld ändå har att bjuda på! Far och mor fick en ljusare glimt i ögonen när de betraktade de fina kostymerna och klänningarna, verktygen, fiskeredskapen och hushållsgrejerna. Barnens ansikten blossade av upphetsning när de skådade alla de underbara leksakerna. När föräldrarna skulle gå bort, på kafferep eller möte, behövde de aldrig bekymra sig om barnvakt, om bara barnen kommit över spädbarnsåldern. De lade bara fram katalo-

gerna större än det som varan kunde ge täckning för, ibland var de mindre och det blev istället en glad överraskning. Om en vara inte fanns på lager skickade firman i regel en annan i stället. Om den inte passade kunde man på firmans bekostnad skicka den i retur. Att det ibland inte var så noga med form och storlek framgår av en kataloguppgift där det heter: "Damhattarna äro endast av en storlek men deras form gör att de passar alla damer." Ibland kunde det gå som det gick för en flicka, som i ett klagobrev skriver att "den klänning BE 26893 som jag köpte från eder bars av inte mindre än 14 flickor på senaste dansen hemma i folkparken". De som skickade efter tyg och själva sydde sina klänningar gjorde det efter modeller som de hämtade ur katalogen. Följaktligen blev det Ahlén & Holm som länge kom att bestämma landsortens dammoden.

De i katalogens äldre delar upptagna patentmedicinerna, som Giktoljan för 45 öre flaskan vilken förutom ett verksamt medel mot gikt och reumatism även var bra mot magkramp, huvudvärk och tand-

Historik om postorder

Av ERIK NYHLEN

loger och så var lugnet garanterat. Barn som börjat skolan och inte visade intresse för att lära sig läsa fick katalogen i sin hand, och intresset ökade märkbart.

Allt fanns i katalogen, hela familjens varuhus, från kostymen till prostens Heymans läkemedel, metkrokar och cykelspännen. Alla familjemedlemmarna pricade för det som de närmast önskade sig — ofta stannade det vid en önskan, pengarna räckte inte till för att realisera den. För att spara in på frakten gick de som bodde grannar ihop om en order. Om man ville bli ombud — och det var det många som ville — fick man procent. Jag hörde till ombuden och gick med katalogen under armen i alla samhällets hus. Procenten räckte till en ångmaskin som, om jag inte minns fel, kostade 13:50.

Fest och gamman var det när varorna packades upp, alla de inblandade brukade då samlas till ett kafferep. Ibland var

värk. Mentolinpulvret mot huvudvärk och snuva och Migränstiftet som lindrade den svåraste huvudvärk genom bestrykning av pannan, visar att firman från början inte var särdeles noga med vad den sålde.

Stärkbrösten kostade i katalogen år 1906 1 kr stycket, kalsonghållare kostade 90 öre per par och det dyraste dragspelet med 10 tangenter av pärlemor, 4 basar, dubbeltonigt och extra elegant kostade 17 riksdaler. Att inte alla kunder var nöjda därom vittnar ett brev som på firmans kontorsvägg finns inom glas och ram. Där skriver en norrlandspojke helt enkelt: "Hej svejs Ahlénoholm. Dragspelet du skickade mig var bara skit".

Firmans korrespondens har mycket att berätta om svenska folkets föreställningsvärld. Ahlén & Holm, sammanslaget till Herr Ahlénoholm, har i mångt och mycket fått spela rollen av svenska folkets bikt-fader. En gumma i sundsvallstrakten vill ha en extra varm filt därför att det uschliga sågverksbolaget inte vill repa-

Forts. å sid. 22

Kvinnor på resa Stockholm

Vår flitige medarbetare på teckningsavdelningen, Elsie-Britt Stenqvist har fångat turistprofiler på gatuvimlet, vid tunnelbanan och på sofforna vid centralen. Hon presenterar här några blad ur skissboken, och som vi ser är det underligt nog bara kvinnor av olika åldrar och nationaliteter, som fastnat på papperet.

Varför kommer han inte nu den där killen som lovade vara här om en kvart?

En indiska fladdrar hastigt förbi i fotsida kläder — utan väskor och alla de saker vi nordbor släpar på.

Du ska inte slösa bort alla pengar på glass, flicka... flickpengarna ska räcka tills vi kommer hem igen.

Med hälsning till alla Status läsare

Av ELSIE-BRITT STENQVIST

På uteserveringen kan den sköna dollarprinsessan från USA genom sina solglasögon studera rygg-tavlan på tant Amanda från Härkrankeryd.

Så ung ... och så ensam

— Dom lova ju att möta vid tåget.

■ AUGUST BLANCHE ...

Forts. fr. sid. 17

snabba replikskiften flög som bajonetter över blanka kristallglas.

August Blanche personteckning var också tagen på kornet när han beskrev en gemytlig källarmästare eller en vacker uppapperska. Rent lyriskt beskriver han Vackra Josephine på Franska Wärdshuset "Hennes hår var så tjockt och så långt att det hängde i flätor nedför ryggen och sedan rullades på hjässan. Där fästes den lilla bindmössan rosenröd och guldpaljetterad. Sådan var den magnet vilken den sommarren drog till Franska Wärdshuset allt vad ungherrar hette och ganska många gamla med, ofta tokigare än ungt folk".

Författarens första prosabok utkom 1845, Järnbäraren, tätt följd av den välkända romanen Flickan från Stadsgården och Vålnaden. Men Blanche förgyllde inte tillvaron, på sitt sätt var han realist, skönmåleriet låg inte för honom. Han skildrar de fattigas liv med nöd och svält, men han skildrar också praktfulla baler där unga ädlingar skriver biljetter till sköna damer. Själva har han just med tanke på baler yttrat. — Bland baler tycker jag bäst om barnbaler, den tid man dansar på rosor dansar man alltid bäst.

Om sitt författarskap lär han ha yttrat på tal om denna verklighetsflykt som var honom så främmande — "Han kan inte sätta serafers vingor på vardagsmänniskor, vare sig de skriva lyriska häften eller svarva hjulbössor, hålla tal i Svenska Akademin på Stora börssalen, eller svära vid sopkvasten i något gatuhörn. Må andra måla änglar som de aldrig sett. Författaren ska försöka måla människor".

Och måla människor det gjorde vår store författare med en mättad kolorit och en varm mänsklig humor.

Han gick bort den 30 november 1868, men generationer skulle komma att älska hans Skildringar, Hyrkuskens berättelser, En skådespelares öden, vi har alla fått ta del av deras liv i det Glada Stockholm, det Stockholm som nu är förvandlat till en sjudande storstad, men vars lugna idyll August Blanche en gång fångade in i sin famn. Och som i hans litteratur beständigt ska bestå.

AUGUST BLANCHE - stockholmsskildraren

•
ETT 150-ÅRSMINNE
•

Av MARIANNE HELLMÉR

Det är i år 150 år sedan den kände Stockholmsförfattaren August Blanche såg dagens ljus. Denne jovialiske älskvärde gentleman som i rikt mått ägde humorns gåva, var en lysande skribent. Många är de Stockholmsbor som än i dag talar med något vemodsfyllt i rösten om Positivhataren och Rika morbror, i det förstnämnda skådespelet målar han en borgerlig idyll från 1840-talets glada Stockholm och källarmästare Propp har till sin förebild den kände krögaren Norgren som hade ett schweizeri på Drottninggatan. Han lär ha varit mycket populär, men skydde inte orden när någon pennans man tog en bägare för mycket på hans näringsställe.

August Blanche var son till en kyrkoherde och hans maka. Han genomgick Klara skola, där han under pojkkåren var en av de ivrigaste spexmakarna och gärna spelade teater för beundrande skolgossar. Redan tidigt lärde han känna sitt Stockholm i varje vinkel och vrå. Få har väl som han beskrivit Ladugårdslandsgatorna, träkåkar på Söder, dolda av gröna plank, täcklandåer med sköna damer och "sprätt-hökar" på väg till äventyr på Djurgården och Haga och baler i de förnåma husens salonger.

Den unge Blanche tog studenten i Uppsala 1829 och fem år senare tog han juridisk-filosofiska och kamalexamen. Under åren fram till 1853 var han kanslist i justitierevisionen i Uppsala.

När han återkom till huvudstaden bosatte han sig på Malmgården, beläget vid den plats där Östermalm Latinläroverk nu ligger. Men hur

Ungdomsbild av August Blanche. Litografi.

annorlunda såg det inte ut där för över hundra år sedan.

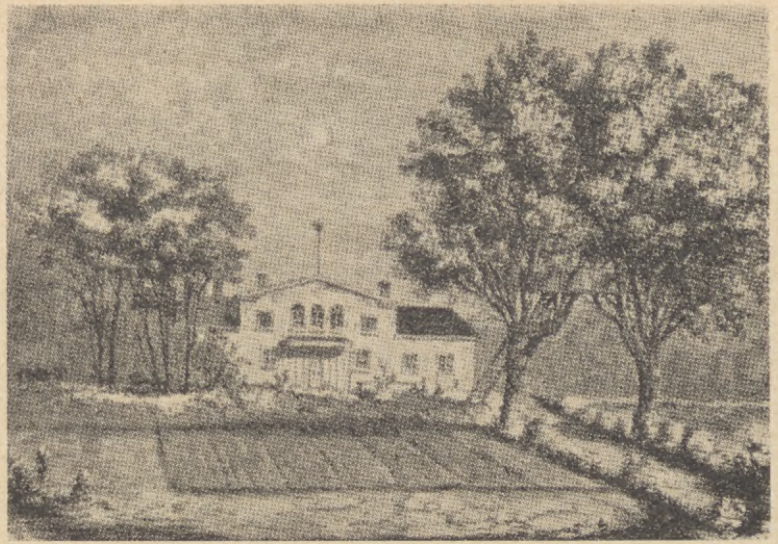
Låt oss lämna latinläroverkets skolgård åt sitt öde, lämna nutiden och stiga in i en mild höstafton i mitten av 1800-talet. Vi kommer först in i en allé som ännu inte hunnit bli Karlavägen, där ser vi trädgårdsmästarens lilla stuga. Och sedan kan vi från terassen gå direkt in i litteraturen och Blanchés sago-värld med plommonträd och silver-

grön reseda. Vi fortsätter in i hans arbetsrum, förmak och salong med blommiga tapeter. Och där står hans skrivbord, vid fönstret med luckor och färgat glas där han skrev så många av sina berömda verk. Utanför på gårdsplanen skuggar höga lönnar verandan och där finns en liten berså. I sällskap med vår gästfria värld och flera kända litteratörer kan vi intaga en lækker sexa medan vi sjunger kvartetter.

August Blanche ekonomi var god, han bjöd gärna och ofta sina vänner på åktur runt Djurgården och supéer med utsökta viner vid återkomsten till Malmgården. Och nu lämnar vi diktarvillan där kvällsljuset drog genom lönnarna, medan röken från Havannacigarrer silar ut genom lövarkaden och toddyglassen klingar.

Vår store författare älskade idyllen, men han var i hela sitt liv mycket bra samhällsorienterad. Som riksdagsledamot av andra kammaren, ställde han sig i spetsen för förbättrade levnadsvillkor. Folkets väl låg honom nära. Han ville införa en humanare strafflag, bistå medellösa änkor och kämpa för oäkta barns arvsrätt.

Samhällspolitiken var vid sidan av hans författarskap, hans verksamhetsfält. Under en del år medarbetade han med politiska artiklar i tidningen Freja, men efter en polemik med Aftonbladets huvudredaktör CJL Almqvist avgick han från sin redaktionspost 1842, och i ett brev till en vän skriver han med en viss bitterhet "Akta dig för att bestänka din sångmö's färgrika vingar med det polemiska bläcket. Jag har många gånger begråtit den tid jag kastade bort i tidningsstrider då jag sådde välmening och skördade hat. Varus, Varus giv mig igen mina le-

Blanches Malmgård, träsnitt efter O. A. Mankell.

gioner. Freja, Freja, giv mig igen mina fyra förlorade år."

Hans debut som skådespelsförfattare kom med Positivhataren 1842 och vann ett stort bifall. Med jämna rum följde nu Magister Bläckstadius, Rika morbror, Herr Dardanell och hans upptåg på landet. Alla dessa skådespel med män och kvinnor av folket skrivna med lysande kvickhet och satir.

Blanche var en mästare när det gällde att forma bilder ur livet och replikerna hade en oförglömmelig

friskhet och färg. Han var en dramatisk författare av rang. Hans pjäser uppfördes på både Djurgårds-teatern, Nya Teatern och Kungliga Teatern. Där hade bland andra ett resande teatersällskap premiär, det gick över scenen under namnet En tragedi i Vimmerby, men vann inget gehör hos pressen. Kritiken fann stycket "högst misserabelt" och fann att "någon poetisk tanke som kunde ge lyftning åt denna tämligen rusliga skildring icke framskyntade mellan trasorna".

Författaren fick revansch fem år senare 1853, då Humlegårdsteatern gav pjäsen, och Stockholmspressens skarpaste pennor slösade med lovord i en samfällid hyllningskör. Än i dag behåller Ett resande teatersällskap sin position som ett skådespel av högt konstnärligt värde.

August Blanche glädde sig naturligtvis åt framgången och åt sällskapslivet i huvudstaden. Han var en gärna sedd gäst på de gamla krogar och schweizerier som nu är ett minne blott. Ett av de ställen han gärna besökte var de la Crois salong där baler arrangerades, och vårt än i dag välkända Berns. Här möttes ordenssällskapets Gröna stugans medlemmar till litterära debatter. Här kunde man möta Wilhelm von Braun, Johan Gabriel Carlén, make till den kända Emili Flygare, och Svante Hedin. Och i glada vänners sällskap var Blanche medelpunkten. Skämten flödade i kapp med vinerna i denna krets där kvickheter och

Forts. å sid. 15

Butiksscen från den "gamla goda tiden" med mamsell och handelsman. C. Düncker 1850.

Vår socken hade en inre kärna och ett yttre, något lösare skal. Precis som i ett sädeskorn. Kärnan, stabila bönder med tvåvåningshus, anse- nliga jordstycken med vidhängande skogskiften, grupperade sig kring kyrkan. Där var jorden slätast och bördigast; där låg också makten och myndigheten, i styrelser och näm- der, runt omkring det höga kyrk- tornet med gulglänsande tupp. "Yt- terskalet" var skrovligt och oregel- bundet. Torpstugorna var utkasta- de i terrängen utan inbördes sam- manhang. Sällan såg man bland tor- parna ett tvåvåningsbygge, och den politiska makten inskränkte sig till en och annan suppleantplats i sty- relser och nämnder. En "kommun- alman" från utkanterna, tog sällan till orda på "stämmorna" eller under själva förhandlingarna, men han var värdefull som nyhetsförmedlare, kunde berätta ett och annat från socknens utkanter för "de styrande". Som sådan rapportör vid den obligatoriska kaffedrickningen hos någon av sockenpamparna — efter stämmans slut — kunde en mager- lagd suppleant från torparskogen bli medelpunkten för samtal och in- tresset. När det gällde fattiga och behövande och — de fanns i regel i socknens utkanter — fick de styr- ande veta vad den och den var "för sorts figur". På så sätt hade ändå den obetydligaste i försam- lingen visst inflytande på de beslut, som fattades. Något egentligt ansvar behövde inte suppleanten ta för vad han öppen hjärtigt berättat vid en kopp kaffe i sockenstugan. Det var ju "stämman" som beslutade. Då ärendena klubbfastes satt den obe- tydliga från byarna i utkanten tyst som om munnen var försedd med ett bastant hänglås.

◇
Landsvägen, förbindelseormen, som ringlade sej ned mot kusten,

Bussen och Hästen

Text: KI-LO-WATT

Teckningar: SVEN BJÖRNSSON

var en berg- och dalbana; oerhört påfrestande för den första motor- bussen. Bussägaren, som köpt en begagnad spårvägsbuss i Stockholm, hade svårt att hålla tiderna. Bussen, van att rulla på släta huvudstads- gator, strejkade ofta i backarna, och de resande måste hjälpa till att dra bussen uppför de värsta stupen. Dessutom fanns inga bestämmelser om åtskillnad mellan "dött" och "le-

— kunde en magerlagd suppleant från torparskogen bli medelpunkten för samtal...

vande" resgods. Mjölsäckar och soc- kerlådor stuvades in i bussen bland passagerarna. När alla sittplatser var upptagna fick man sitta på en låda eller en mjölsäck. Vi bybor var så tjusade av detta nya, bensindof- tande fartvidunder, att vi aldrig skulle ha kommit oss för med att protestera. Om vi satt på en socker- låda, mjölsäck eller en skinnklädd soffa spelade ingen som helst roll. Att åka — och åka så svindlande fort — var för oss ett stort äventyr. Vad betydde en smula mjöldamm i näsborrarna eller på kläderna, när man kunde få åka ända till stan! Bussföraren var i våra ögon en be- tydande person, en som satsat djävrt på att ställa en buss i trafik för oss. Vi skulle aldrig ha sårat hans känslor med att lägga oss i hur socker och mjöl och levande människor borde fördelas i hans landsvägsbuss. Vi hade av gammal tradition ingen- ting att säga till om i sockenstyrel- sen. Samma ödmjukhet inför den styrande borde gälla också i bussen. Vi var suppleanter av födsel och vana.

◇
Nu hände det tyvärr att andra människor än vi åkte med bussen, folk med självmedvetande, som ställde krav på bekvämlighet. Folk av den sorten fanns nere vid kusten, och det hände ibland att de fick ärenden till våra trakter. En bybo hade i övermod och i förhoppning om stora förtjänster köpt en dyr- bar häst hos en hästhandlare i stan. Bl. a. skulle han skjutsa varor åt handlarna i byarna. Detta skulle nog ha gått bra om inte bussen kom- mit och tagit hand om alla frakter. Vem ville vänta lång tid på häst och kärra, när en milaslukare som bus- sen kunde ta både dött och levande gods under sitt stabila plåttak! Häst- handlarn i stan kände sej lurad av

torparn, som fick svårt att klara avbetalningarna på hästen, men också av bussen, som tagit de frakter, som skulle ha finansierat det dyrbara hästköpet.

◇

Hästhandlarn klev en dag motviligt in i den förhatliga bussen för att göra visit hos den olycklige hästägaren och få någon sorts fason på den tilltrasslade hästaffären. Alla sittplatser var upptagna. Hästhandlarn fick förödmjuka sig att sitta på en låda. Bredvid lådan stod en mjölsäck som ett sorts ryggstöd att luta sej mot. Under bussens krängningar i kurvorna fick han då och då en klapp i ryggen av mjölsäcken. Hästhandlarn, som inte var klädd i van-

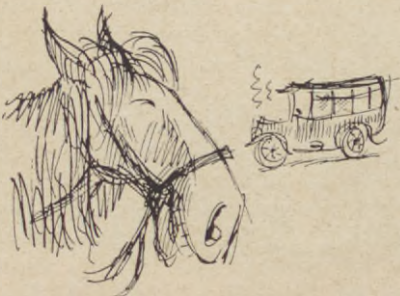
busen hoppade. Motorn spottade och fräste av ansträngning, skrek ibland till som om den fått magknip, morrade och knackade som ett tröskverk, medan vi knuffade på och drog för att hjälpa det olyckliga maskineriet.

◇

Till sist vände sej bussförarn om och sa, att den som inte ville hjälpa till borde åtminstone ha vett att stiga av. Inte blev det lättare att klara uppförsbacken om somliga skulle lägga sten på bördan. Damen med floret och de höga klackarna steg hastigt upp. Under bussens ilska hoppande i uppförsbacken hade emellertid en säck med ärter råkat släppa ut något av sitt innehåll på golvet i bussen. Rullande ärter är förrädiskt underlag för högklackade skor. Damen ramlade inte som prinsessan på ärten på mjuk dunbolster utan över en otrevlig låda med vassa kanter. Hästhandlarn, som skyndade fram för att hjälpa henne upp ramlade också.

◇

Hästhandlarn fick vid häradsrätten hämnd på bussägaren, som satt käpp i hjulet för en epok av lysande hästaffärer. Hästen stod — åtminstone i domstolsutslaget — som segrare över motorn. Bussägaren fick betala dryga skadestånd till hästhandlarn och damen med floret. I rättegångsprotokollen — som tidningarna gav stort utrymme åt — framstod bussen som ett ynkligt kommunikationsmedel, ovärdigt vårt höglänta landskap, mera lämpat för häst och kärra än storstadsbussar, som aldrig kunde lära sej hur man umgås med backar och höglänt terräng. Och hästkarlarna i socknen ansåg för sin del att det var en stor svaghet att tala om att en motor hade "så och så många hästkrafter". I själva verket kunde man ju inte lita på de där "hästkrafterna" — åtminstone inte i uppförsbackar!

Hästhandlarn fick ödmjuka sig att sitta på en låda.

liga gottköpskläder, fick många sådana kyssar i ryggen av mjölsäcken. Efter dessa intima närmanden såg han snart ut som han vore vitrapad utvändigt — innanför kokade vreden, och då bussen strejkade i en uppförsbacke föll den s. k. masken. Bussförarn fick höra vilka juridiska konsekvenser det innebar att fördärva passagerarnas kläder; att det var brottsligt att mot betalning röra ihop folk och matvaror i en buss, som inte ens orkade med uppförsbackarna. Vi andra klev av för att hjälpa bussen uppför den värsta knixen. Hästhandlarn, som inte ville klassa ned sej till draghjälp åt bussen, satt kvar. Det gjorde också en dam i högklackade skor och ett tunt flor över ansiktet.

◇

Bussförarn, som trots motgångarna försökt hålla god min, tryckte ilsket på pedaler och knappar så att

■ VÅRT EGET...

Forts. fr. sid. 11

pulsen uppstår i en liten knuta som ligger strax intill övre hålvenens inträde i hjärtat och sprider sig därifrån ut i förmaksväggarna. På gränsen mellan förmak och kammare uppfångas impulserna av en annan liten knuta från vilken fina trådar leder ut till alla delar av kamrarnas väggar. Den tid det tar för impulsen att nå från förmak till kammare eller tidsskillnaden mellan förmakens och kamrarnas sammandragning kan man direkt mäta på elektrokardiogrammet tack vare tidmarkeringen. Den uppgår i genomsnitt till 0,16 sek. Kamrarnas sammandragning varar från 0,25—0,50 sek. beroende på hjärtfrekvensen.

Det är otänkbart att här gå närmare in på detaljerna i den elektrokardiografiska diagnostiken. Det får vara tillräckligt att nämna, att man tack vare karakteristiska förändringar i Ekg-kurvan kan konstatera skador i hjärtmuskulaturen, rubbningar i retledningssystemet eller avbrott i impulsledningen mellan förmak och kammare, hjärtblock, blodproppar i hjärtats egna kärl, hjärtinfarkt, förändringar av den normala hjärtrytmen, arytmi, och mycket annat.

◇

Det har också stor betydelse att man vid elektrokardiografiska undersökningar kombinerade med belastningsprov kan påvisa en latent hjärtsvaghet, en krympt marginal för ansträngningar eller belastningar av olika slag, t. ex. till följd av inskränkt blodtillförsel till hjärtmuskulaturen på grund av kramp eller åderförkalkning i hjärtkärlen. Funktionsproven kan antingen ske i form av ett graderat arbete eller genom att patienten får inandas syrefattig luft.

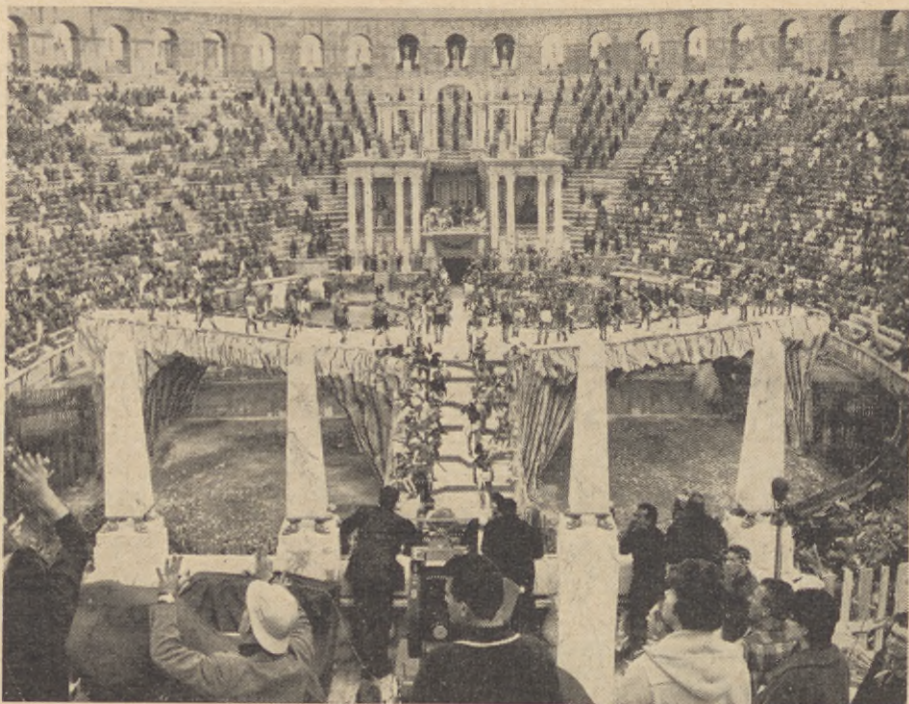
De elektrokardiografiska undersökningarna bildar en av grundstenarna i den moderna hjärtmedicinen, inte minst i fråga om förebyggandet av mänskligt att döma för tidiga fall av hjärtdöd, och otaliga hjärtsjuka skulle ha all anledning att ägna en tacksam tanke åt Augustus Waller, mannen som först uppmärksammade och insåg betydelsen av de från hjärtat utgående elektriska impulserna.

Arne Tallberg

Den som far till Los Angeles för att besöka det berömda Hollywood kommer att bli grymt besviken.

Hollywood finns nämligen inte, filmen är en kult utan kultplats, Los Angeles en stad utan centrum.

Den unge författaren Vilgot Sjöman som var i Los Angeles för ett par år sedan har kallat staden för jordklotets mest utkavlade stad. Los Angeles är bara namnet på en serie hopkopplade villastäder. Man färdas ur ett Nockeby, genom ett Nockeby, in i nästa Nockeby. Den vallfartsort som filmälskarna drömmer om hittar man inte någonstans. Alltsammans, industrier och villor, är utspritt över den enorma slätten. Vem lär egentligen känna Los Angeles? Invånarna är bara på ständigt genomresa i staden. Man räknar med att familjeförsörjaren som kör till och från sitt arbete i genomsnitt

Från den amerikanska nyinspelningen av filmen "Barabbas" efter Pär Lagerkvists berömda roman.

Filmkyssen enligt Hollywoodmodellen.

bara på den sträckan avverkar 3.000 mil årligen.

Vilgot Sjöman har i en nyutkommen, högintressant bok berättat om sin vistelse i filmens huvudstad. Han träffade en mängd människor inom filmens värld och kom att tränga ett gott stycke bakom alla färdiga scener och kulisser.

Åren närmast efter andra världskrigets slut hade Hollywood sin största guldålder. Folk hade för vana att gå på bio under krigsåren.

DRÖMFABRIKEN

(en studie i Hollywood)

Besökssiffrorna bara ökade. 1948 såldes 90 miljoner biobiljetter per vecka i USA.

Men då kom TV. På tre år sjönk publiksiffrorna till 54 miljoner per vecka.

Men filmen stod inte utan vapen. Man tog fram en uppfinning som man inte tidigare använt sig av: Cinemascope. "TV är svartvit — då ska vi ge folk färg i stället" sa man. TV har bara en högtalare — vi ger dem tre. På TV får det bara rum några få aktörer — vi ger dem folkmyller, naturscenerier, hisnande panoramor. Och framför allt: TV-rutan är ynkligt liten. Då ska vi ge folk större filmdukar i stället. Bredare dukar! Så breda som det bara går...

Hollywood har pressats mot allt större filmer. Gigantiskt dyra i tillverkning ska de driva all världens biopublik bort från TV-apparaterna för att spränga alla tidigare kassarekord. Och ofta lyckas de. Fram

till 1953 hade bara fem filmer under Hollywoods hela historia inbringat 10 miljoner dollars till bolagen. Under de år som gått sedan dess har ett tiotal nått upp till siffran. "De tio budorden" 32 milj., "Bron över floden Kwai" 18 milj., "Jorden runt på åttio dagar" 17,6 milj., "Den purpuröda manteln" 17,5 milj.

Före andra världskriget kom bara en fjärdedel av vinsterna från utlandet. I dag sörjer utlandet för hälften av hela vinsten. Så det gäller att fundera ut vad utlandet vill se. Man får framför allt inrikta sig på att försöka träffa engelsk smak. England ger nämligen hela 40 procent av utländska vinsten.

Men det är inte bara på begynnelsestadiet som man tar hänsyn till publikens reaktioner. Filmbolagen har sina s. k. "Previews", dvs. smygvisningar, förhandsvisningar av den färdiga filmen. Åskådarna får på formulär redogöra för sina intryck. Publikreaktionerna kan också registreras genom regissörens närvaro:

Klassisk man i filmen "Barabbas".

"Gick den där poängen hem? Nehej, den repliken slog inte, vad kan man göra åt det." Uteblir alltså en väntad klimax i publikens reaktioner under en sådan här förhandsvisning, är det ett tecken på att filmen måhända är felbyggd och man kan rätta till saken innan premiären.

Biografvaktmästarna är ju vana vid att barn kilar ut under föreställningen och köper popcorn, föräldrar måste gå på toaletten med småbarnen, och så vidare. En regissör berättar i Sjömans bok om en förhandsvisning på en av hans filmer. Dagen därpå ringde biografföreståndaren och sa: "Gratulerar! Åtta nerkissade bänkar och ingen popcorn såld. Kommer att bli fantastisk succé!" Filmen var "Sången om Bernadette".

Att göra en film är ett lotteri, ett "astronomiskt lotteri". Förr tyckte man det var mycket om en film kostade en miljon dollars att göra. Nu är investeringen så hög att det svindlar för ögonen på de ansvariga när de tänker på riskerna. Till producenter och direktörer utgår topplöner. Vården om ateljéer och den tekniska apparaten slukar stora summor. Det ska vara nytt råmaterial varje dag: film till filmkamerorna, tusenvattlampor i strålkastarna, material till kulisser. Omkring 1950 hade Metro borttåt 4.000

anställda — ändå gjorde man inte mer än cirka 29 filmer per år. Det är jättegager till alla som står under kontrakt: stjärnor, regissörer, författare. I arkiven ligger icke inspelade böcker som kostat hundratusentals dollars i inköp: sovande eller bortkastat kapital.

En av de viktigaste kuggarna i filmvärlden är agenten. Utan agent klarar man sig inte: alla i Hollywood har agenter, skådespelare, författare, regissörer. Ingen förhandlar direkt med sin uppdragsgivare. Det är agenten som sköter affärsdiskussionerna: han har 10 procent av kontraktsumman. Om en regissör har en miljon dollars för en film eller en författare 500.000 för ett manus förstår man att agentyrket är lukrativt. Agenten får sålunda, för att ta ett exempel, den nya romanen: han läser den, han känner smaken, marknaden, möjligheterna. Kanske kan romanen bli både bok, följetong, dramatik, film. Han förhandlar, övertalar, lockar, prövar möjligheterna.

Nu har utvecklingen under de senaste åren gått dithän att filmstjärnor, regissörer, författare som nått toppställning snart bildar egna bolag, skaffar sig del i vinsten eller sätter sig själva på bolag; variationerna är många, frukter av agenters, advokaters och skatteexperters fantasiverksamhet. Lön ger inte de stora pengarna. Kirk Douglas och

Yul Brynner — berömd he-man.

Burt Lancaster är ett par exempel på egna företagare. William Holden är ett exempel på att sätta sig själv på bolag. Han begärde och fick 10 procent av intäkterna för att spela med i "Bron över floden Kwai". Sedan begärde han att hans 10 procent blott skulle utbetalas med 50.000 dollars per år. Han kunde emellertid inte förutse att filmen skulle göra en sådan succé att han måste leva till 90 års ålder om han ska kunna inkassera hela sin andel: 2,5 miljoner.

Reklamen har gjort Hollywood till den glamourstad den är. Ingenstans har reklamen utvecklats som i

Elizabeth Taylor, världens vackraste filmstjärna — inte sant?

USA, antagit sådana proportioner. Om hur reklammännen via pressen bearbetar folk berättar bl. a. en intervju i Sjömans bok: "Det ska vara litet strunt med personsmak; strunt som lurar läsaren att tro att han tittar in i det heliga — medan man i själva verket planterar ett meddelande i honom att en viss film ska komma — i varje notis måste fyra uppgifter insmugglas: filmtiteln, huvudrollerna, bolag och producent."

Tidningar och journalister får regelbundet material från bolagen, notiser som alltid är färdigställda, färdiga att tryckas som de är. Så det är ofta bolagets eget reklammaterial som dyker upp i "Strängt personligt-spalter" eller i svenska korres-

Forts. å sid. 11

Handikapp- organisationerna

Även om samhället påtagit sig ansvaret för rehabiliteringen är olika stödorganisationer — som t.ex. Hörselfrämjandets Riksförbund — värdefulla som kontakt- och stödorgan, skriver generaldirektör Bertil Olsson i tidskriften *Auris*. Den hörselskadade behöver personlig kontakt, hjälp och vägledning — ofta kan problemen lösas genom samverkan mellan stödorganisationen och samhället. Arbetsmarknadsstyrelsen har medgivit att statliga utbildningsbidrag utgår till elever, som undervisas vid Hörselfrämjandets rehabiliteringscentral.

Vid De vanföras riksförbunds kongress nyvaldes riksdagsman Göran Karlsson, Huskvarna, till förbundsordförande. Han ar tillhört riksdagen sedan 1954, är leda-

mot av förvaltningsutskottet i Jönköpings läns landsting och till yrket tidningsman.

En akademi för teckenspråk ska inrättas framgick bl.a. vid behandlingen om många viktiga frågor vid *Sveriges Dövas Riksförbunds kongress* i Umeå. Akademiens uppgift blir att vårda de dövas teckenspråk — främst det nordiska teckenspråket. Detta teckenspråk, som är lika för alla nordiska länderna, föreligger nu efter 12 års arbete.

Är då de blinda en social u-grupp? Den frågan tog ordf. i *De blindas förening*, direktör Charles Hedkvist, upp i ett anförande vid Sveriges Socialtjänstemannaförbunds studiekurs i Malmö. Kulturellt sett är vi utan tvekan underutvecklade, framhöll Hedkvist. Det finns en vecko- och månadstidning på blindskrift och dessa kan endast läsas av 10—15% av de synskadade, Radion är en stor tillgång för blinda och teknikens utveckling — när det gäller olika hjälpmedel åt blinda — varslar om ljusare tider för oss, sammanfattade talaren.

■ HISTORIK OM...

Forts. fr. sid. 14

rera hennes stuga. En jämtlänning, 72 år gammal, klagar över att ett bolag vill vräka honom från stugan som han haft hela sitt liv därför att den står på ofri grund. Han hade tänkt vända sig till kungen men först ville han fråga herr Ählénholm om han trodde att kungen ville hjälpa. Från norra Ångermanland skriver en dam: "Sänd varorna fort, jag har så väldigt ont i huvudet, kanske jag har en tumör och då dör jag snart".

Vi något äldre — möjligen med undantag för lantbrevbärarna som varje höst och vår haft ett litet helsike med att släpa på de tunga katalogerna — ser med vemod på deras försvinnande. Kring katalogen samlades familjerna under det fatiga 20-talet och under 30-talets mörka depressionsår och eggade till drömmar om en rikare och lyckligare tillvaro. Sociologer och andra samhällsvetare säger på fullt allvar att katalogen från Ählén & Holm vid sidan av Bibeln torde ha varit en av de främsta kulturbärarna i bygderna. Den generation som är född i de brokiga veckotidningarnas, folkböckernas, radions och TV:ns tidevarv har kanske svårt att förstå detta, men hemligheten är helt enkelt att föräldragenerationens anspråk på lycka var mindre uppskrivade. När detta sekels historia en gång kommer att skrivas får säkert Herr Ählénholm en lika central plats som våra kungar. Ählén & Holm-katalogens historia hör ihop med den svenska fattigdomens historia och därför är dess försvinnande att fatta som ett tidstecken.

Om hösten

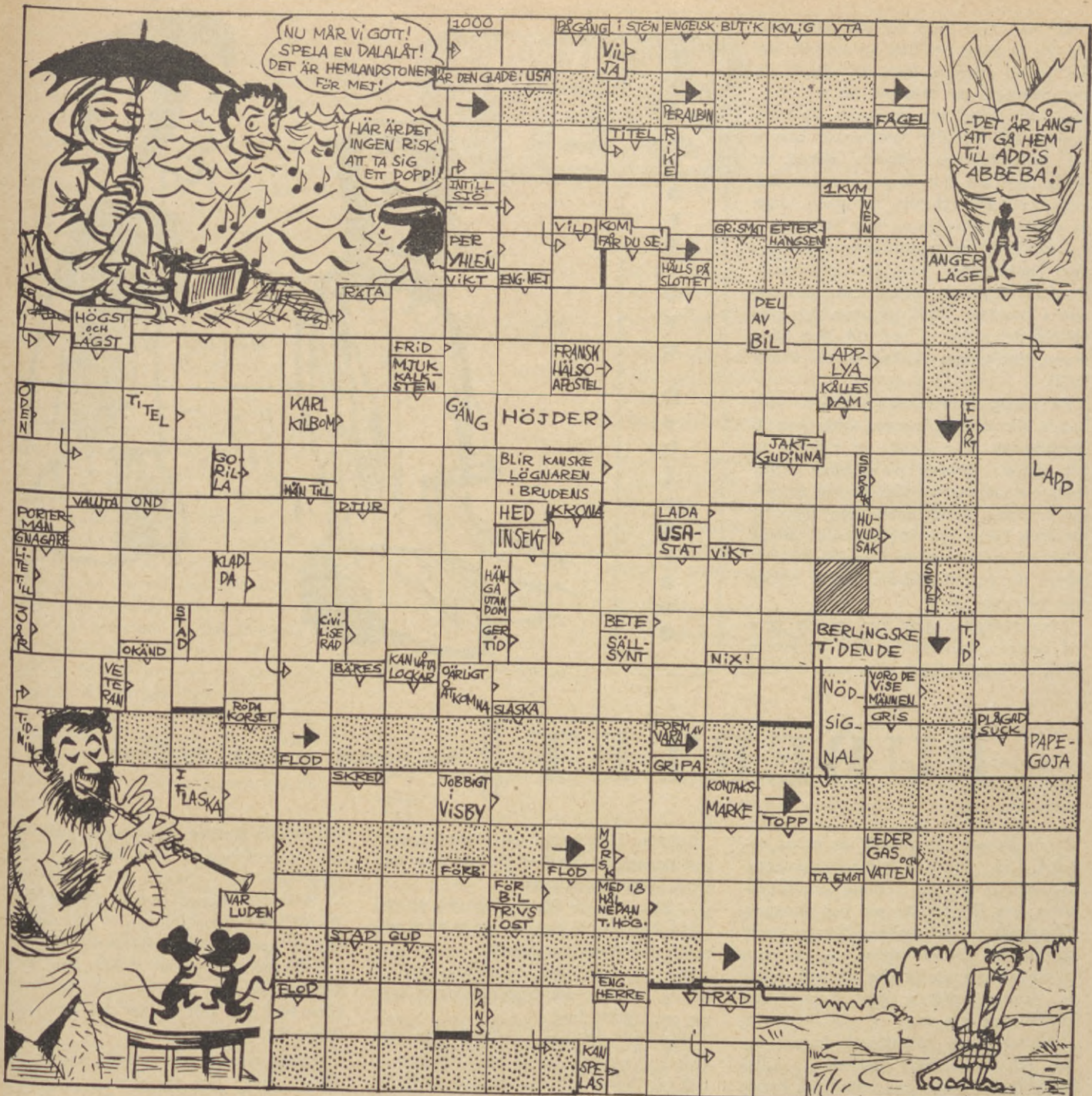
Över våra vägar
blänker månens saffransbulle.
Aftonens vind
har hukat sig ned,
leker med fallna löv.
Bortom en bro
mjukt svängda båge
klipper ett flyttfågelsträck
den kyliga luften
med vingarnas svarta saxar.
Nu är det bara
hos oss
som sommaren dröjer kvar.

NILS-ERIC BJÖRSSON

Om man jämför katalogerna av idag och igår får man, om man inte redan vet det, reda på att allt var mycket billigare förr. En borrsväng som på 30-talet kostade 3:60 kostar nu 10 kronor, en fotsid badkappa av frotté kostade vid samma tid 11 kr, nu kostar den 38 kronor. Korkskruvarna har gått upp från 20 till 80 öre och en termosflaska från 1:18 till 3:75. Däremot har lådkameran, som 1930 kostade 16:50, gått ner i pris och kostar nu 13:95.

Varför ska nu den kära katalogen försvinna? Förklaringen är att i strängt taget varje avkrok finns nuförtiden varuhus av typ Tempo, Epa, Resia eller Domus. Motorismen har brutit isoleringen i avlägsna bygder och detta har gjort att postorder rörelsen sett sin bästa tid.

Bildkruss nr 9

Vårt bildkruss rymmer som ni ser lite av varje från olika områden i vårt liv och leverne. Sätt igång — lycka till!

Namn

Adress

Postadress

Lösningarna måste vara Status' redaktion, Box 4149, Stockholm 4, tillhanda senast den 5 dec. För att få delta i tävlingen skall tävlingsbrevet vara märkta "Bildkruss nr 9". — Tre priser utdelas som vanligt, nämligen ett på 25, ett på 10 och ett på 5 kronor. Lösning och pristagarnas namn meddelas i Status' januarinummer 1962.

När han sagt adjö till sin mor drog han sig åt sidan ett litet stycke och såg hur bussen startade. Den var fullsatt, de söndagslediga var tvungna nu att återvända till jobbet och vardagen. De hade upplevt en behaglig sommardag härute vid badstränderna. Bussen gjorde en sväng runt det lilla torget varefter den försvann i ett rykande sandmoln längs de solheta landsvägarna mot stan.

Ensamhetskänslan drev omedelbart genom honom, men han blev inte orolig. Familjen skulle återvända från stan redan i morgon. Oron för ensamhet var onödig, det gällde så kort tid. Men midnatten skulle han få äta ensam denna kväll.

En härlig sommarkväll var det. Han kunde läsa kvällstidningen, cykla ner till badstranden eller företa en roddtur ut till fyren. Bristen på sällskap skulle knappast märkas om han företog sig något av detta. Sedan kunde han lägga sig att sova tidigt. En lång nattsömn skulle effektivt förkorta väntetiden till klockan tolv i morgon, då bussen skulle svänga upp på torget igen.

Före middagen gick han en tur nere vid hamnen. Solstrålarna bröt sig genom vattnet längs kajerna. Det var vackert

T
e
c
k
n
a
r
e
o
v
e
D
a
h
i
s
t
r
a
n
d

Eric Samsund 1961

PUBERTET

en novell av Erik de Geer

när de belyste tången och de gröna algerna. Och vinden slog i segelmasterna. Han gillade inte de eleganta motorkrys-sarna, som låg par om par och gungade. Han skulle mycket hellre välja en av de grovhuggna fiskekuttrarna — de som tryggt korsade alla fjärdar. De som nådde de yttersta skären där havsmåsarerna kretsade av och an.

Boxern Lizzie välkomnade honom redan ett stycke från pensionatet. Alltså hade fru Hoving redan anlänt. Då kunde han mycket väl bege sig in i matsalen. Fru Hoving var en vänlig tant, fast hennes överdrivna hundintresse verkade litet löjligt. Vackra sommarkvällar gav hon intresserade pensionatgäster utförliga råd angående rationell hundvård. Gästerna var inte så intresserade längre, det var egentligen bara han själv och modern, som orkade med dessa hundråd numera. De gjorde det av vänlighet — fru Hoving var så snäll. Hon var gammal och ensam. Ensam var han för övrigt själv väldigt ofta — vilket nog fru Hoving hade märkt. Och det verkade, som om hon gillade detta — att finna en gosse, som verkade tyst och stilla, mycket för sig själv...

I fickan hittade han en sockerbit, som han kastade ut i gräset. Boxern skuttade girigt efter läckerheten.

— Så snällt av dig — men oj, oj vad Lizzie blir fet om hon får för mycket söt-saker, skrattade fru Hoving.

Hon är egentligen en gammal tråkig käring som har det trist och ingen bryr sig om, tänkte han.

Hon hade fräknar och brunt hår, hon gick i shorts och talade med hög röst... Det var flickan Ursula, hon satt redan till bords när han kom in. Alltid tittade hon på honom — och på ett så egendomligt sätt. Ständigt dessa blickar hade han på sig när Ursula var i närheten. Ofta när hon inte trodde att han såg det.

Sällan hade de pratat med varann. Han brukade undvika henne så långt det gick. Obehagligt att uppmärksammas på detta sätt, särskilt av en flicka — han var inte van vid flickor. Irriterande var dessutom denna påflugenheter. Visserligen gick det lättare att nonchalera henne vid måltiderna när föräldrarna gjorde honom sällskap, men ändå... Och hon såg så vänlig ut... Just det. Men de där blickarna gjorde honom orolig, nästan rädd. När Ursula såg på honom över bordet varje

måltid kom känslor över honom, som han helst ville tvinga tillbaka, driva bort. En gång hade han — liksom halvt omedvetet — besvarat hennes leende. Ögonblicket efteråt kände han ilningen av fruktan — och så tappade han mjölkglaset. När den vita drycken strömmade ut över hela bordet och rann ner i knäet, hade han helst velat rusa upp från bordet och försvinna långt, långt bort...

Middagens saftsoppa gjorde honom på dåligt humör, den smakade bara vatten. Han gick ut och drack kaffe i trädgården. Det var kvavt och vindstilla ute. Från syrenhäcken kom den monotona musiken av syrsorna. Äppelträden stod tunga i trädgården. De tusen gröna karten hängde orörliga i grenarna. En månad till, och de skulle falla ner, röda och svällande. Nu låg fru Hovings hund i bänkens skugga — den låg slak, alldeles som död. Själv var han svettig och klibbig över hela kroppen. Alldeles obegripligt slö och matt kände han sig. Det var den tryckande värmens fel. Kvällstidningen föll ur hans hand ner i gräset, och snart vandrade myrorna över rubrikerna på första sidan.

Dåsigheten försvann blixtnabbt när han hörde en röst bakom sig:

— Du, du ser sömnig ut! Är du inte ensam också — ikväll? Jag som trodde du satt och pratade med gumman Hoving...

Han fullkomligt hajade till vid upptäckten av Ursula — och det var obehagligt: hon stod så nära honom. Så väldigt nära intill honom. Han stammade någonting undvikande om att man blev trött av värmen. Ursula höll med om det, bekymrat småleende. — Så tillade han:

— Jaså, du är här — det var trevligt. Nej, jag stod inte ut att prata med fru Hoving, hon är för långtråkig.

— Det har jag tyckt hela tiden. Vi borde egentligen sparka ut hennes feta jykke, som bara tigger socker hela dan!

Ursula kastade en trädgren i riktning mot Lizzie, som förskräckt hoppade upp ur sin sömn. Så ställde hon sig lutande mot staketet i sin röda klänning. Hon verkade andfådd och andades rätt hastigt. Brösten hävdes och sänktes. När han nu betraktade henne kändes det som den gången han tappade mjölkglaset. Fast Ursula märkte det nog inte...

— Vad solbränd du är. Har du legat på badstranden hela dan? Man blir så slak av det, precis som jag nu. Jag tror nog jag ska gå och lägga mig.

— Men det är väl synd en så vacker kväll. Vad brukar du göra annars om kvällarna? Jag tänkte vi kunde gå på kaféet, dom har tjusiga dansplattor där — och glass...

— Ja, men jag har inga pengar på mig — och så har jag ont i huvudet...

Hans negativa svar skapade en förlägen paus mellan dem. Han funderade förtvivlat på att finna en utväg. Föräldrarna var långt borta, och han kände sig utlämnad till något, som föreföll okänt och skrämmande. Något nytt och främmande strålade ut från henne, alldeles särskilt från hennes läppar. De var inte slutna, tänderna lyste friska och hennes mun var blank. Inom honom väckte Ursulas lockrop gensvar. Märkvärdigt roligt skulle egentligen ett sådant kafébesök varit. Men samtidigt kände han något inom sig, som inte vågade bejaka tanken därpå. Bestämt måste han vara ensam ikväll, tänka igenom både sig själv och fallet Ursula. Det fanns ett samband, men hur skulle han sluta kontakten mellan dem?

Efter semestern

*Nu reser vi alla från öster och väster
för nu är det höst, den är slut vår semester.
Det var som vår drömresa aldrig blev av
till sydliga länder och blånande hav.*

*Kontorsflickan drömde om klippor och skär,
Nu skulle det komma en snygg millionär
med lyxbil, och bjuda sitt hjärta och hand
i badortens gyllene drömsamarkand.*

*Men ack, direktören med egen bil,
han hade helt annan semesterstil.
Han ville blott glömma sitt aktiebolag
för bara en enda kort ledighetsdag.
Han önskade vila och ro någonstans,
men ej promenader i månskensglans.*

*Se drömmarna om idealsemester,
de var ganska skilda i öster och väster —*

ELEONORE

— Du Ursula, jag mår inte riktigt bra ikväll. Men någon gång senare vore det roligt...

Han kände på sig att han lät osäker på rösten. Men Ursula blev inte alls besviken, som han hade väntat. Hon bara log — en smula medlidsamt, tyckte han. Så ryckte hon på axlarna och gick bort så sakt. Hon var smärt och grann där hon gick. Hennes silhuett avtecknade sig tydligt mot solen, som var på väg att gå ner bakom skogsudden...

Han hade hunnit ner till båtbyggnan, och skymningen sänkte sig över vattnet. Hastigt lösgjorde han roddbåten från kättingen, hoppade i och drev ut på vågorna. Årorna lät han ligga och doppa utmed den gröna båtbanken. Han drev sakta med strömmen, och dansmusiken från strandrestaurangen hördes allt svagare i fjärran. Här ute fläktade sjöbrisen bort dagens värme och gav honom plötsligt ny energi. Med några kraftiga årtag satte

han kurs ut mot den öppna fjärden. Dess vattenyta låg mörk och blank under sommarens stjärnhimmel. Den lilla vita fyren blinkade långt ute på fjärden. Han ämnade sig ända dit ut — en lång, ansträngande roddtur var vad han behövde just nu. Det kändes befriande och fördrev hans dåsighet och molande oro.

Och han grep årorna med all kraft — vattnet plöjdes upp i fören, det skummade och brusade så härligt. Efter en halvtimme var han i fyrens omgivning. Den var större än han hade trott — lysande vit och orörlig låg den där i havsskymningen. Tärnorna började skria, de flög oroligt runt fyren när hans båt stötte till cementbyggnan.

■ 400.000 SKÄRMBILDAS...

Forts. fr. sid. 10

skall finna dolda fall av tbc och även vissa hjärtsjukdomar. Men denna gång har undersökningen kompletterats med ytterligare ett par faktorer. Nu skall man sålunda också undersöka urinen för att utröna om det finns sockersjuka. Detta har man redan tidigare gjort på ett par håll i Sverige i samband med skärmbildsundersökningen, nämligen i Blekinge och i Jämtlands län. Dessutom kommer alla som undersöks att tillfrågas om rökvanor och tobaksförbrukning.

Status julnummer ger läsning

för hela familjen — här några provbitar ur innehållet:

Paul Lindblom

fil. dr och rektor
ser på 60-talet och
de handikappades situation —
en brännande aktuell artikel

Gösta Bergman

känd professor och språkman
granskar språket och våra
yrken — lärd och på samma
gång blixtrande rolig studie

Sven Wallmark

radiomannen berättar om
människor han mött på
sanatorium med dramatisk
skärpa och inträngande analys.

Dessutom finner ni bidrag av flera av dagens och morgondagens unga skribenter: skönlitterära och tidsbetonade skildringar.

Erik Lundegård (ELD) presenterar den slutgiltiga uppgörelsen med jultomten, **Stig Sjödin**

berättar om kusken som inte kunde acceptera bilens segertåg och **Marianne Hellmér**

läror oss vad kvinnan betyder för vårt julfirande.

■ "REHAB" VISAR ...

Forts. fr. sid. 10

pade. Med ett minimum av krafter ska man kunna sköta arbetsmaskinerna. Den som har små kraftresurser ska kunna få god hjälp av maskinens egen "arbetskraftsvänlighet", om man så får uttrycka sig.

Även i övrigt förstår vi att REHAB är en vänlig anläggning. Man söker göra det bästa för de anställda och ändå presentera goda arbetsresultat. Nu är ju också den här anläggningen bra därför man har rena och prydliga varor att syssla med: trycksaker, kataloger och pärmar av olika slag i prydliga packar och kartonger.

Ändå har man här hela tiden känslan av helt naturlig arbetsmiljö. I olika avsnitt i arbetsordningen finner vi, att de som anställas har medicinska hänsyn att iakttaga enligt läkarens ordination. Det gäller bl. a. arbetstid och passande arbetsmoment. Arbetet har graderats i tre moment:

1. Stillasittande särskilt lätt arbete
2. Varierande lätt arbete
3. „ rörligt arbete.

En sammanställning i siffror ger oss en uppfattning om hur verksamheten utvecklats vid REHAB för den tid som hittills kan redovisas, dvs. intill tidpunkten för vårt besök.

PRISTAGARE till bildkryss 7

1:a pris 25 kr, professor Jan B. Pospisil, Edsviksvägen 115, Danderyd.

2:a pris 10 kr, herr Lennart Thingren, Pg 58 58 06, Kungsgårdsväg. 32 A, Kalmar.

3:e pris 5 kr, herr Rune Selén, Avd. 6, Högbo, Falun.

UPPSALA

Chr. Rabens Eftr.

(A. Widman)

Kungsängsgat. 7 Uppsala Tel. 303 79

Affären etabl. 1849. Största sort. av Sjukvårds- och Optiska artiklar. Slipningar och reparationer utföras.

Jeppssons Pälsvaruaffär

Möllevångsgatan 31 B, Malmö

Tel. 176 59

MALMÖ

STILFULLT

och

VÄLGJORT ARBETE

Humana priser

VÄLKOMMEN TILL GOD MAT

VARMRÄTTER 250

BORDSERVERING:

PILGÅRDEN .. vid Triangeln
STRÖGET Södergatan 5
FOLKETS HUS .. Nobeltorget
DOMUS i varuhuset

*Domusrestaurangen, Drottning-
torget och Petri Pampa
har stängt söndagar.*

SJÄLVSERVERING:

BERGSGAT. 20 ... "Arbetet"
MALMGÅRDEN Drottningg. 6
DROTTNINGTORGET 10
KONSUMRESTAURANGEN

Banfortget 6, Lund
PETRI PUMPA
S: Petri Kyrkogat. 7, Lund

SOLIDAR-RESTAURANGERNA

Rörtekniska Byrån A.-B.

A. Nyström, V. Roxman
T. Ericson, A. Thingwall.

★

N. Mälarstrand 24 — STOCKHOLM
Tel. Växel 54 19 45

Konsulterande ingenjörfirma för värme-, ventilations-
och sanitetstekniska anläggningar.

Vad är **PLM** ?

Svar: Det är signum på marknadens
förmästa bleckplåtsförpack-
ningar tillverkade av

P AKTIEBOLAGET
PLÅTMANUFAKTUR

Gynna
svensk industri

Einar Lind: MÄNNISKOR och PARAGRAFER

"Göteborgs socialvårdare nr 1"
skriver Göteborgs-Tidningen
om syssloman Einar Lind

"30 år inom socialvården — fattigvården
hette det tills för några år sedan — och
han har inte förlorat tron på männi-
skorna"

EN BOK FÖR SOCIALVÅRDARE — kommunala förtroendemän
— för *alla* som vill veta något om verkligheten i "hjälpformernas
värld".

STATUS FÖRLAG, Box 41 49, Stockholm 4

Härmed beställes

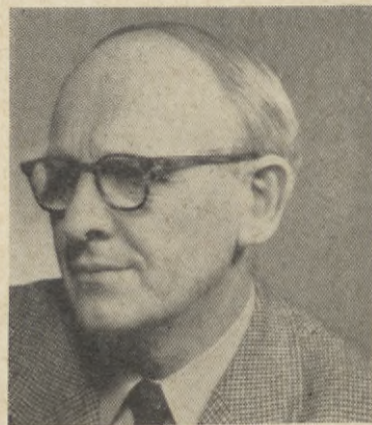
..... st. ex. av boken "Människor och paragrafer" att sändas mot post-
förskott till ett pris av kronor 6:50 per ex. + expeditonsavgift 1 kr.
Vid beställning av minst 5 ex. 30 % rabatt.

Namn

Adress

Var god texta — tack!

Status 9/1961

Vård på konvalescenthem ger

REKREATION • VILA

● KONVALESCENTHEMMET ALSBORG, HELGEVÄRMA

Telefon: Växjö 0470/601 07 (Kronobergs län)

Plats för 14 gäster

● FJÄLLFARARGÄRDENS KONVALESCENTHEM,

UNDERSÅKER (Jämtlands län)

Telefon: Undersåker 11

Plats för 24 gäster

● KONVALESCENTHEMMET BJÖRKEFORS,

EDSBJÖRKE (Värmlands län)

Telefon: Sunne 0565/271 65

Plats för 26 gäster

● FRITIDSGÅRDEN RAMNÅS, Postfach 42, TORUP

Telefon: Torup 138 (Hallands län)

Plats för 20 gäster

● KONVALESCENTHEMMET ÄSEN, ÄSLJUNGA

Telefon: Klippan 600 09 (Kristianstads län)

Plats för 20 gäster

● LÅNGASJÖNS SEMESTERHEM, ASARUM

(öppet under sommarsäsong) (Blekinge län)

Telefon: Södra Hoka 11

Vintertid Karlshamn 1566

Plats för 22 gäster

● SVANHOLMENS VILOHEM, SVANSHALS, OSBY

(öppet under sommarsäsong) (Malmöhus län)

Telefon: 0479/117 14

Exp.: Kamrergatan 3, MALMÖ C

Telefon: 040/97 53 44

Plats för 27 gäster

EFTERVÅRD = FÖREBYGGANDE
VÅRD

Förfrågan om plats

göres av sanatoriepatient hos sanatoriets kurator och för den som ej vistas på sanatorium hos dispensären eller genom De Lungsjukas Riksförbunds lokalföreningar